Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 260 (13974) | 1972 оной ноябриин 3, пятница | Сэн 2 мүнгэн

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН ҺАЙНДЭРТЭ АЖАЛШАДАЙМНАЙ АЖАЛАЙ БЭЛЭГ!

...ЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭДЭ— ...СО АНХАРАЛ

...й үбэлжэлгэ эгээн хүшэр хүндэ, харюусалгатай үе ...гэндэ мэдээжэ. Энээндэ эртын һайн бэлэдхэл хэ...дна, үбэлэй үедэ үдэр бүриин халуун ажал, эршэ ...эргтэй юм. Тиигээл һаа, малай ашаг шэмэ бүри ...ха арга боломжо бии болгодог.

...ымнай колхоз, совхозуудта мүнөө жэлэй малай ... бүришье һаа бэрхэшээлтэй, хүндэ хүшэр байха. ...ахынууд ган гасуурта дайрагдажа, үбһэ тэжээл ...хүсэд хүрэхөөр бэлдэжэ шадаагүй.

...нь, Сэлэнгын аймагай олон ажахынууд ниитынгээ ...үбһэ тэжээлээр оройдоол 20—30 процент хангаһан ...Иимэ байдал Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Хэжэнгын, ... аймагуудай колхоз, совхозуудта тохёолдоо гэжэ ...эргтэй. Энэмнай һанаа амар һуухаар бэшэ байдал ...аа. Тиимэһээ ажахынууд бүхы арга боломжонуудаа, ...хүсэдөөр элсүүлхые эрмэлзэнэ. Энэ талаар Хяаг...гай Алтайн совхозой һаалишадай, Түнхэнэй айма...ибиряк» колхозой мал адуулагшадай үүсхэл тон ехэ ...хы удха шанартай байна. Тэдэнэр үбэлжэлгын ...һү, ехэ мяха абахын түлөө социалис мүрысөө ур...гэрүүлэе гэжэ уряалхадаа, нэн түрүүн ниитынгээ ...бир тарганаар ондо оруулха зорилго урдаа табина. ...ымнай олон малшад, колхоз, совхозууд энэ уряа...дэтэй дээрэ хүлеэн абаад, үүсхэл гаргагшадһаа ... уялга абажа байһаниинь ехэл һайшаалтай гээшэ. ...та юу харуулнаб гэхэдэ, хэршье ехэ бэрхэ...тохёолдобошье, малшад тэрэниие дабан гарахын ту...боломжоёо, хүсэл зоригоо элсүүлнэ.

... малшадай дүй дүршэл дээрэһээ бодомжолходо, ... үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхын тула, суглуул...н үбһэ тэжээлээ тон гамнажа, ашаг ехэ...малдаа эдюулхэ шухала. Энэ талаар Сэлэнгын Ле...эрэмжэтэ, Зэдын аймагай Ториин совхоз халан аба...шэлтэй болонхой. Тэжээл бүхэн—һолоомон, ороохо ... зүйл гэхэ мэтэ—малда заатагүй буйлуулагдажа ...мүн минеральна, витаминна тэжээл холигдодог юм. ...бэлэй үедэ эдеэлүүлхэ талаар Алтайн совхозойхи...ибиряк» колхозойхидой дүршэл һонирхуулмаар ха юм. ...тара бүхэндэ эдэнэр шэнгеэр буйлуулагдаһан тэ...малаа эдеэлүүлжэ болохо ха юм даа. Буйлуулһан ...үлеэн уһан малай ашаг шэмые дээшэлүүлгэдэ ямар ... гэжэ хэлэһэнэйшье үлүү.

...нь хэлэхэдэ, малаа дулаан байраар хангаха гээшэ ...эл гамнаһантай адли гээшэ. Энээниие мэргэжэлтэ...гай малшан бүхэн һайнаар мэдэдэг. Теэд зарим ...энээн тухай анхардаггүй байдагынь ехэл гэмшэлтэй. ...ь, Сэлэнгын аймагай Химнын совхоздо һү һаалиин ...эжэ нэрлэхэ юумэн үгы. Малайнь байра хуушан, ...ай, теэд шэнэ байра түхеэрэгдэнэгүй. Иимэ бай...он ажахынуудые дурдаһанай үлүү. Малай байра ...н тула мүнөө ехэ юумэ хэжэ үрдимөөр. Ажахы...хүтэлбэрилэгшэд, малшад, хүдөөгэй барилгашад ...дулаахан үдэрнүүдые һамбаашалан ниитын малай ...дые дулаалха талаар арга боломжонуудаа элсүүлхэ ... найдагдана.

...ахяар хэлэхэдэ, мүнөө малшадые һуудал байдалай, ...талаар хангаха тушаа үдэр бүриин анхарал хан...ха болоно. Малшадые хангаха талаар Захааминай ...һайн юумэн хэгдэжэ эхилээ. Эдеэ хоолоор, эд бараа...мүн энмэлгын, соёлой талаар малшадые хан...тусхай бригаданууд табигдажа, гүүртэ, отарануудые ...иогдоһон саг соонь эрьежэ байдаг. Нүүдэл амбулато...ка гэхэ мэтэ малшадта ходо ошодог болонхой. Гэхэ ...ии газарта малшадые гурилаар дутаана гэһэн мэдээ...хэдо, ехэл аягүй-бол одог. Энэ хадаа һанаагаа зо...хүтэлбэрилэгшэдэй, муугаар хүдэлдэг наймаалагша...үр ажал ха юм даа. Нютагай партийна организаци...э ушарай тохеолдохогүйн тула оролдохо, анхарха ...

...й үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэлгэдэ социалис мүры...үүргэ дүүргэхэ байһаниинь ойлгосотой. Тиимэһээ ...гаһан һаалишадай, мал адуулагшадай уряалые ..., энэ мүрысөөе бүхы малшадай дунда дэлгэрүүлхэ ...ртийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай ...мүн. Энэ хадаа Агууехэ Октябриин социалис револю..., мүн СССР-эй байгуулагдаһан түүхэтэ ойн һайндэр...ндэлэлдэ зорюулагдаһан совет хүнүүдэй патриоти...дэбжэлтын гэршэ мүн болохонь дамжаггүй.

... үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэжэ, малай ашаг шэмэ ...аг болохо гээшэ хүдөөгэй бүхы ажалшадай хэрэг. ...шалхы зорилгые дүүргэхэ арга боломжошье, ...шье, эршэ зоригшье манай малшадта бии. Гансал ..., эмхидхэхэ хэрэгтэй.

...эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...СР-эй РАЙОННО (ГОРОДСКОЙ) АРАДАЙ ...ДҮҮДЭЙ АРАДАЙ ЗАСЕДАТЕЛЬНУУДАЙ ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ТУХАЙ

...Р-эй районно (городской) арадай сүүдүүдэй ара...едательнуудай этигэмжэ түлөөлэлгын болзо...һэнтэйнь дашарамдуулан, Россин Совет Феде... Социалис Республикын Верховно Соведэй Пре...гэжэ **тогтообо:**

...ономито республиканuудай Верховно Соведүүдэй ...үүд, хизаарнуудай, областьнуудай, Москва бо...нград хотонуудай ажалшадай депутадуудай Со... автономито областьнуудай ажалшадай депута...оведүүдэй, национальна округуудай ажалшадай ...удай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд 1973 ...арь-февраль соо РСФСР-эй районно (городской) ...үүдүүдэй арадай заседательнуудай һунгалта үн...

...70 оной ноябрь-декабрьда һунгагдаһан, РСФСР-...нно (городской) арадай сүүдүүдэй арадай заседа...дай этигэмжэ түлөөлэглые РСФСР-эй районно ...) арадай сүүдүүдэй арадай заседательнуудай ...дэлэй һунгагдаха хүрэтэр һунааха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

..., 1972 оной ноябриин 1.

«Теплоприбор» заводой механическа хабсаралгын цехэй хүдэлмэришэн Сергей Чернояров амжалтатайгаар ажаллан, һарынгаа түсэб 170 проц. дүүргэнэ. Сэрэгэй алба дүүргээд, тэрэ түрэл заводтоо бусажа ерээ бэлэй. Мүнөө тэрэ гурбадахи разрядай слесарь болонхой. Хүдэлмэришэн залуушуулай дунда һургуули дүүргээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: слесарь С. Чернояров.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

МАЛШАДАЙ ЭРМЭЛЗЭЛ

Бүхы совет арадай гайхамшагта һайндэр—Октябриин революциин 55 жэл улам дүтэлжэ байна. Тэрэнэй удаа СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ой баһал ойртобо.

Бүгэдэ арадай эдэ һайндэрнүүдэй урда тээ колхозоймнай бүхы ажалшадай дунда социалис мүрысөөн үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрэнхэй. Һаалишан, малшан, шубуушан, механизатор бүхэн өөр өөрынгөө ажалда амжалта түйлажа, һайндэрэй бэлэгтэ хубитаяа оруулхын түлөө тэмсэнэ.

Энэ жэлдэ колхозоймнай малшад муу бэшэ үрэ дүн түйлажа байна. Гүрэндэ мяха, һү худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ аргатайбди. Жэлэй эхинһээ хойшо 3640 гаран центнер мяхан бэлэдхэлэй пунктда оруулагдаа. Тэрэнэй хахадһаа ехэнхинь галуунай мяхан болоно. Бүхыдөө 54 мянган галуун шахагдажа тушаагдаа гэхэ гү, али 1670 центнер шубуунай мяхан худалдагдаа. Һаяар тус тустаа 3,2—3,3 килограмм шэгнүүртэй 30 мянган галуун мяханай комбинадта ябуулагдахань.

Энэмнай бэрхэ эмхидхэгшэ П. П. Кондаковой хүтэлбэрилдэг бригадын шубуушадай оролдосото ажалай аша үрэ болоно.

Байгша оной эсэс болотор гүрэндэ тушаахын, мүн ерэхэ жэлэй нэгэдэхи кварталай түсэб дүүргэхын тула октябриин эхеэр 200 гаран үхэр шахан таргалуулжа эхилээ һэмди. Һаяшаг Николай Богидаевай харууһалжа байһан зуугаад үхэр гүрэндэ тушаагдаа. Мүнөө бэрхэ һаалишан Сергей Богидаев 103 эрэ хашарагуудые шахан таргалуулжа байна. Тэдэнь түрүүн шахалганда табихада тус тустаа 230 гаран килограмм шэгнүүртэй байһан һаа, ерэхэ жэлэй февральда 3 центнер үлүүтэй болохо зэргэтэй.

Шахамалнуудта тус бүридэнь үдэрэй 4 килограмм үйрүүлһэн талха тарянай зүйл, 2 килограмм үбһэн, 5 килограмм силос, 8 килограмм хэршэһэн һолоомон эдюулэгдэнэ гэхэ гү, али тэрэнь 7,8 тэжээлэй единицэ болоно. Һаяшаг шэгнэжэ үзэхэдэ, үхэр бүхэн шэгнүүрээ сүүдхын 800 гаран граммаар нэмээһэн байгаа. Ойрын үдэрнүүдтэ галуудаа гүрэндэ тушаагаад, тэрэ дулаан байра соонь үхэрнүүдые оруулжа шахажа, тэжээлэйнь рационые тээ ехэ болгохобди.

Тиигэжэ Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозойхидой жэшээгээр малшаднай мүрысөөндэ оролсон, шахамал үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 1000 грамм хүрэтэр нэмээхын тула оролдохо зорилготой.

А. МАКОВЕЕВА,
Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой главна зоотехник.

ҺАЙНААР ҮНГЭРГЭХЫН ТҮЛӨӨ

Малшадай ажалай эгээл харюусалгатай хаһа — үбэлжэлгэ эхилбэ. Энээниие һайса ойлгоһон Бадма Булмаевна Шагжеева бүри эртээнһээ эхилжэ, үбэлжэлгэдөө бэлдэжэ эхилһэн юм.

Нүхэр Шагжеевагай гүүртэдэ мүнөө Жамса Бадмаев, Доржо-Ханда Жамьянова гэгшэд хүдэлнэ. Гүүртэдэнь хамтадаа 182 залуу мал тоологдоно. Үнгэрөөшэ зунай бэлшээриин үедэ энэ гүүртын малшад харууһалдаг залуу үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 850 граммаар нэмээжэ, тэдэнээ һайнаар таргалуулжа шадаһан байна.

Бадма Дулмаевнагай даадаг гүүртын малшад мүнөө үбэлжэлгэдөө һайнаар бэлдэжэ байна. Тэдэнэр адууһа малайнгаа байра һайнаар дулаалжа заһабарилаа, үбһэ, түлеэгээ зөөжэ абана. Өөһэдыньшье гэр байра дулаалагдаа, сагаадагдаа.

Эдэнэр мүнөө жэл Улаан-Шулуута гэжэ нютагта үбэлжэхэ юм. Тэндэнь багахан магазин бии. Тэрэниие Бадма Шагжеева даажа байдаг. Малшадай түрүүшын хэрэглэлэй эд бараан энэ магазинда хододоо байдаг болонхой. Энэмнай баһал нүхэр Шагжеевагай оролдосын хүсөөр түйлагдаа ха юм.

Д. БАЛДАНОВ.
Захааминай аймаг.

УГТАМЖЫН ВАХТА

Тарятай түргэн эшелонууд

Ураалай наанахи нютагуудай ургаса хуряалгада хабаадаһан машинануудай жолоошод тушаан абалгын пунктнуудта ороохо таря зөөжэ дүүргээд, эстафетээ түмэр замшадта дамжуулба. Областиин таряашадай ургууләһан шэниисэтэй зуу гаран вагон Курган станцида сүүдхэ бүри хилгэгдэн, замда гаргагдана. Адрес шэглэлынь — ороной Европын хубидахи промышленна түбүүдэй тээрмэтэй предприятинууд.

Курган станциие Сибириин хаалга гэжэ нэрлэдэг. Тэрэнэй урда ба хойто асануудаар — Челябинска, Свердловско шэглэлнүүдээр Алтайн, Хойто-Казахстанай Омско нютагуудай тарятай эшелонууд дабшана. Ураалай наанахи нютагуудай түмэр замшад тарятай эшелонуудые һаадгүй дамжуулха гэжэ оролдоно. Жэшээлхэдэ, транзитна поезднуудые хинан шалгагша Алексей Поповой халаан вахта бүхэндөө нормоһоо гадуур таба-зургаан состав дамжуулна

Ойн хүндэлэлэй нээрээнүүд

ТАШКЕНТ. (ТАСС). Агууехэ Октябриин хүндэлэлэй салют болохо хүсэтэ тэһэрэлгэ октябриин 31-нэй үдэр Ульяновска каналай татагдажа байгаа Каршинска талада нээрбэ. «Союзвзрывпромой» Ташкентскэ тусхай управлениин ахалагша прораб Владимир Овчаров түрүүтэй дэлбэлэгшэдтэ энэ нээрээн илангаяа ехэ удха шанартай. Эгээн хүсэтэ зарядуудай нэгэн һайнаар задаржа, миллион кубометр шорой гансада гаргаба. Газар малтадаг машинануудай абиртадаг газарта 12,5 километр һаба малтаха захил болзорһоо урид дүүргэгдээ. Тиин СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ тус управлениин хүдэлмэрилэгшэдэй абаһан социалис уялганууд бэелүүлэгдэбэ. Жэлэй эхинһээ хойшо 50 миллион шахуу кубометр шорой малтагдан гаргагдаа.

Т. С. Мальцевай нэрэмжэтэ шан

КУРГАН. (ТАСС). Комсомолой Шадринска райком нютагай суута хүн, арадай эрдэмтэ Т. С. Мальцевай нэрэмжэтэ шангуудые «Исеть» гэжэ колхозой залуу таряашадта барюулба. Ажахын комсомолой эмхиин гурбанай хоёр хубинь табин хүбүүд, басагад мүнөө жэлэй таряа хуряалгада хабаадаһан байна. Эдэнэй звеное комбайнуудай бункер дээрэхи комсомольско значогуудаарнь түбэггүй илгаруулхаар байба. «Исетиин» механизаторнууд ургаса хуряалгаяа нютаг соогоо түрүүлэн дүүргэбэ. Бороотой харалган үдэрнүүдтэ баалнуудые һүниндөө суглуулха, түрүүшын харууһан хамгаалха хүдэлмэри эндэхи залуушуулай үүсхэлээр эмхидхэгдээ. Шадринска таряашад тарилгынгаа гектар бүриһөө дунда зэргээр 21,5 центнер ороохо таря сохижо абаба.

ВАСХНИЛ-ай хүндэтэ академик, 77-той эрдэмтэ ургаса хуряалгын үеэр механизаторнуудта ходо ерэдэг байгаа. Т. С. Мальцевай нэрэмжэтэ шанда хүртэхэ эрхэ олохын түлөө ажалай мүрысөөндэ мянга гаран комсомолшууд хабаадаа.

Миллиондохи трактор

МИНСК. (ТАСС). Минскэ тракторна завод миллиондохи машина бүтээн гаргахаар бэлдэжэ байна. Агууехэ Октябриин һайндэрэй урда тээхэнэ миллиондохи машина бүтээлгэдэ хубитаяа оруулалсаха гээд предприятиин хүдэлмэришэн бүхэн шармайн ажаллана.

Гол конвейерынь таһалгаряагүй хүдэлнэ. Шэнэ машинануудай торходо элдэб түхеэрэлгэнүүд тодхогдоно, оньһонууд холбогдоно. Тиин хүхэ сэнхир, улаан ягаан тракторнууд гүйлдэжэ эхилнэ. Үшөө нэгэ булад баатарай мүндэлһые тэмдэглэн, гурба минута бүхэндэ шэнэ тоо электрын табло дээрэ аржын гарана. Эдэнь предприятиин олон мянган хүдэлмэрилэгшэдэй ажалаар бүтээгдэнэ.

Минскэ тракторна завод—хүдөө ажахын машина бүтээдэг эгээн томо, эгээн ехээр оньһожоруулагдаһан предприятинуудай нэгэн юм. Манай ороной колхозуудта, совхозуудта хүдэлдэг табан трактор бүхэнэй нэгэниинь минскэ трактор болоно.

Энэ предприяти һэльбэгдэн шэнэдхэгдэһэнэй һүүлээр газар хахалха 100 мянган трактор жэл бүри бүтээн гаргадаг болохо.

КАМАЗ-ай барилгашадта

ТУЛА. (ТАСС). Щекинскэ «Кислотоупор» заводой коллектив Камадахи бүхэсоюзна габшагай барилгада энэ жэл хэрэглэгдэхэ тусхай «хирпиисэнүүдые болзорһоо хоёр һараар урид эльгээбэ. Үйлэдбэриин корпусуудай, байрын гэрнүүдэй, соёлой ба ажаһуудалай байшангуудай зосоо талые гоёохо керамическа плиткэнүүдые КАМАЗ-да зөөюулан бүтээхэ жэлэйнь даабари амжалтатайгаар дүүргэгдээ. Щекинэйхид Камын автогигантын барилгашадтай нягта холбоотой. Эдэнэр КАМАЗ-ай энэ жэлэйнь һүүлшын захилые — ехэ хэмжээтэй керамическа сорго бүтээхэ захилые графигһаа урид дүүргэбэ.

Механизаторнуудай хубита

ТАШКЕНТ. (ТАСС). Узбекистанай механизаторнууд бүхы республика доторхи хлопогой хахадһаа абан — 1,9 миллион тонно хлопок машинаар хуряагаа. Энээнэй урда тээ эды шэнээн хлопок агрегадуудаар хэзээшье хуряагдаагүй юм. Хлопогой плантацинууд дээрэ 29 мянга гаран комбайн хүдэлнэ.

Курганецуудай үүсхэлээр эхилһэн механизаторнуудай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хэдэн арбаад мянган механигууд — машинануудай жолоодогшод оролсонхой. Хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдһээ шалгарһан баатарнуудай нэрэ соло дурдагдаа һэн. Тэдэнэй олониинь сэбэрлэгдээгүй 300—500 тонно хлопок хуряагаа. 600—700, бүришье олон тонно хлопок хуряаһан түрүүшүүлшье эндэ олон. Полиин хэдэ мянган гвардейцүүд эдээнһээ жэшээ абана.

Уһанда табигдаба

ГОРЬКИЙ. (ТАСС). «Красное сормово» заводой кораблишад Агууехэ Октябриин 55 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа болзорһоо урид дүүргэбэ. Далайгааршье, мүрэнүүдээршье хуурай ашаа зөөхэ «Владимир Зотонский» гэжэ теплоход уһанда табигдаа. Энэнь гурба мянган тонно ашаа тээхэ хүсэтэй юм. Дурсагдагша судна Украинын гол мүрэнэйхидэй захилаар бүтээгдээд, Киевтэ болоһон революционно байлдаануудта хабаадагшын, аха дүү республикын партийна ба гүрэнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшын нэрээр нэрлэгдээ.

НАЙМАН ХЭМЭЛ ОДОН НЭГЭН ДОРО ДЭГДЭЭГДЭБЭ

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

Дэлхэйе тойрон ниидэхэ «Космос-528», «Космос-529», «Космос-530», «Космос-531», «Космос-532», «Космос-533» «Космос-534», «Космос-535» гэжэ хэмэл одод 1972 оной ноябриин 1-дэ Советскэ Союзһаа дэгдээгдээ.

Эдэ найман хэмэл одон замбуулинай замда нэгэ ракетээр түлхигдэн гаргагдаба.

1962 оной мартын 16-да ТАСС-ай соносхоһон программын үндэһөөр замбуулинай дайдые шэнжэлжэ үргэлжэлхэ научна аппаратура хэмэл одонууд дээрэ тодхогдоо.

Эдэ хэмэл одонууд хараалагдаһанда дүтэрхы замбуулинай замуудаар эхин дээрээ иимэ параметрнүүдтэй дабшана гэбэл:

дэлхэйе 114 минутын турша соо тойроно;

дэлхэйн нюрууһаа холодолгын саада захань (апогей)—1495 километр;

дэлхэйн нюрууһаа холодолгын наада захань (перигей)—1375 километр;

замайнь һөөлжэлгэ—74 градус болоно.

Хэмэл одонууд дээрэ научна аппаратураһаа гадна, замай шэглэлнүүдые нарияар хэмжэн тодорхойлхо радио-түхеэрэлгэнүүд, приборнуудай ба научна аппаратурын хүдэлэсэ тухай мэдээнүүдые дэлхэйдэ дамжуулха радио телеметрическэ оньһон түхеэрэлгэнүүд бии. Хэмэл одонууд дээрэхи аппаратура һаадгүй хүдэлнэ. Залан ниидхүүлхэ, тоолон тодорхойлхо центнертэ ороһон мэдээнүүд шэнжэлэгдэжэ байна.

...ДТА ХАБААДАХА СЭРЭГШЭДЭЙ БАЯРАЙ СУГЛААН

...э Октябриин социа...люциин 55 жэлэй ...орюулагдажа Улаан ...дээрэ үнгэргэгдэхэ ...о гарнизоной сэрэг...эргэй парадта ха... хүнүүдэй баярай ... ноябриин 1-дэ ...ин Съезднүүдэй ор...олсобо.

...тлаае Сэрэгэй сове...үн — Московско ...кругой политуправ... начальник, генерал... К. С. Грушевой ...

...э президиумдэ ... Центральна Коми...олитбюрогой гэшүү...дын дуугаар һунга...

...а хабаадаха соедиıненинүүдэй, частьнуудай, сэрэгэй һургуулинуудай дайшалхы тугууд маршын аялга доро зал соо оруулагдаа.

Московско сэрэгэй округой командалагша, генерал-полковник **В. Л. Говоров** Агууехэ Октябриин социалис революциин 55 жэлэй ой тухай элидхэл хэбэ.

СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальник, СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо, армиин генерал В. Г. Куликов Улаан талмай дээрэхи зуудахи парадта хабаадаха хүнүүдтэ СССР-эй Оборонын министерствын эльгээһэн амаршалгые СССР-эй оборонын министр Советскэ Союзай маршал А. А. Гречкын даалгабаряар уншан соносхоо.

Социалис Ажалай Герой, гүрэнэй нэгэдэхи подшипниково заводой слесарьнүүдэй бригадир А. В. Викторов, РСФСР-эй арадай артистка Э. Е. Власова, ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь С. Г. Арутюнян, СССР-эй летчик-космонавт, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, авиациин генерал-майор А. Г. Николаев гэгшэд сэрэгшэдые халуунаар амаршалба.

Суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые ехэ баяртайгаар баталан абаа.

(ТАСС).

Залуу эрдэмтэд, мэргэжэлтэд шангуудта хүртэбэ

Научно-техническэ бүлгэмүүдэй бүхэсоюзна соведэй президиум залуу эрдэмтэд болон мэргэжэлтэдтэ — НТО-гой гэшүүдтэ эрдэм, техникын эрхим зохёол бүтээлнүүдэй түлөө 1972 оной шангуудые олгобо. Ленинскэ комсомолой 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ бии болгогдоһон эдэ шангууд жэл бүри үгтэдэг юм.

Мүнөө жэлдэ 13 зохёол бүтээл иимэ шангуудта хүртөө.

(ТАСС).

ВФП-гэй Генеральна соведэй сесси

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин Генеральна соведэй XXII сесси ноябриин 2-то Республикын ордон соо нээгдээ.

Тус сессиие ВФП-гэй түрүүлэгшэ Э. Пасторино нээбэ. ВОПР-ой Центральна Соведэй түрүүлэгшэ М. Даля Румыниин профсоюзуудай бүгэдэ ниитын нэгэдэлэй үмэнэһөө амаршалгын үгэ хэлээ.

ВФП-гэй бюрогой заседани дээрэ баталагдаһан, сессиин зүблэхэ зүйлдэ уласхоорондын профсоюзна хүдэлөөнэй гол асуудалнууд, 1973 ондо Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн VIII конгресс зарлалгатай холбоотой асуудалнууд табигдаа.

Вьетнамай ажалшадтай, Индохитадай тэмсэн бодоһон арадуудтай һаналаа нэгэдэлые улам бэхижүүлхэ асуудалнууд ВФП-гэй Генеральна соведэй тусхай заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай, араб арадуудтай һаналаа нэгэдэлгэ бэхижүүлхэ тухай асуудалнууд сессиин зүблэхэ зүйлдэ мүн лэ оруулагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ А. Шелепин түрүүтэй Совет профсоюзна делегаци ВФП-гэй Генеральна соведэй сессиин хүдэлмэридэ хабаадана.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

ХОНИН АЖАЛАЙ ХҮГЖЭЛТЭ

БУРЯАД орон — нарин нооһото хонидые олоор үсхэбэрилдэг республика мүн. 1972 оной эхиндэ республика дотор 1.809 мянган хонин тоологдоо.

Энэ һалбарине амжалтатайгаар хүгжөөхэ арга боломжо гүйсэд бии. Үргэн ехэ бэлшээри (1.147 мянган гектар), хуурай уларил, нарата үдэрнүүд, нютаг зоной мэргэжэл, дүй дүршэл—эдэ бүгэдэ республикын хүдөө ажахын шэнжэ түхэлые эртэ урда сагһаа хойшо тодорхойлһон байха юм.

Теэд Агуухэ Октябриин хубисхалай урда тээ хонин ажалай ашаг үрэнь бага байһан. Нютагай шэрүүн нооһотой хонид гол түлэб 40—45 килограмм шэгнүүртэй, 0,9—1,2 килограмм шэрүүн нооһо үгэдэг байһан юм. Тэрэ үедэ нарин нооһото хонидые үсхэбэрилхэ тушаа бодомжологдоошьегүй тооной байгаа. Имагтал совет засагай ашаар, В. И. Ленинэй сэхэ заабаряар (1919 он) нарин, нарибтар нооһотой хонид олошоруулагдажа, гушаад оной үеэр Байгал шадар, тэрэ тоодо Буряад орондо үдхэгдэжэ захалаа һэн.

1928 онһоо хойшо нарин нооһото 30 мянгаад хуса иишэ асарагдаһан байна. Нютагай үүлтэрэй хонидые нарин нооһотой болгохо хүдэлмэри илангаяа Эсэгэ Ороноо хамгаалха Агуухэ дайнай хойшонхи жэлнүүдтэ оролдосотойгоор ябуулагдаа. Үүлтэртэ хусануудые асархаһаа гадна, 1955—1956 онуудта Ставрополиин хизаарһаа 10 мянгаад совет меринос үүлтэрэй эмэ түлгэнүүд абтаһан байха юм.

Зүгөөр холоһоо асарагдаһан эмэ түлгэнүүд, эхэ хонид нютагай байгаалиин уларилда тааража ядадаг байһан. Тэдэ хурьгалаадүй байхадаа нооһо бараг үгэдэг һаа, түрүүшынхеэ хурьгалһанай һүүлээр нооһониинь оодохон болошодог һэн. Зундаа һайса таргалдаггүй, нооһошье биратай үгэдэггүй байгаа. Тингэжэ эсэсэй эсэстэ сэбэр үүлтэрэй хонид муудашадаг, республикын хонидой ашаг шэмэ дээшэлүүлгэдэ биратай туһа хүргөөгүй. Энэ ушарта меринос хонидые холисогүйгөөр үдхэжэ, урдаа табигдаһан зорилгонуудые шиидхэхын аргагүй гэжэ мэдэгдээ.

Тиимэһээ нютагай үүлтэрэй хонидой һайн шэнжэ шанарые алдангүйгөөр нооһыень нарин, нарибтар болгохо, хонидой бэе тобир шэрхи, нютагай байгаалиин шэрүүн уларилда зохихо, ашаг үрэ ехэтэй хонидтой болохын тула зоотехнигүүдэй зүгһөө селекционно ехэ нарин хүдэлмэри хэхэ эрилтэ табигдаа.

ЭГЭЭЛ иимэ хүдэлмэри 1952 онһоо хойшо үргэнөөр ябуулагдажа захалһан жэшээтэй. Энэ үедэ нарин нооһотой хусанууд тусхай түсэбэй ёһоор асарагдажа, һайнаар эдеэлүүлэгдэжэ, харууһалагдажа, тэдэнһээ абтаһан метис малые мүн лэ зохидоор тэжээжэ, республикын колхоз, совхозууд хонин ажалаа тусхай гуримтайгаар эрхилжэ захалһан байна.

Тингэжэ хонидой тоо толгой түргөөр олошоржо, ашаг шэмэнь эрид дээшэлһэн байха юм. Хэрбээ 1916 ондо Буряад ороһдо 394 мянган, 1923 ондо—233 мянган хонин байбал, тэдэнь 1951 ондо 611,7 мянгада, 1961 ондо—1.562 мянгада, 1971 ондо—1747 мянгада хүрөө.

Эдэ тоо, баримтанууд дээрэһээ харахада, республикын тогтоохо байха үеынхитэй жэшэхэдэ, мүнөө хонид 7,7 дахин олон болоһон байна бшуу.

Хонидой тоо толгойн олошорхо бүри ашаг шэмэнь дээшэлнэ. 1940 ондо бүхыдөө 749 тонно нооһон гүрэндэ худалдагдаһан байгаа һаа, 1960 ондо—4292 тонно, 1971 ондо—5177 тонно худалдагдаа бшуу. Хэрбээ 1940 ондо гүрэндэ тушаагдаһан бүхы нооһоной 80,1 процентнь шэрүүн, шэрүүбтэр нооһон байбал, 1971 ондо худалдагдаһан бүхы нооһоной 99 процентнь нарин, нарибтар болоод байгаа бшуу.

Нооһо ехээр абадаг болохынгоо хажуугаар республикын колхоз, совхозууд хониной мяха гүрэндөө горитой худалдана. 1940 ондо бүхыдөө 1,8 мянган тонно хониной мяхан абтаһан һаа, 1971 ондо тэрэ арба дахин ехэ болгогдожо, 18,4 мянган тоннодо хүргэгдөө.

Һүүлэй жэлнүүдтэ зарим аймагууд, хони олоор үдхэдэг ажахынууд бүри ехэ амжалтануудые туйлана. Жэшээнь, үнгэрһэн 8-дахи табан жэлдэ Зэдын аймагта хонидой тоо 27 мянгаар гэхэ гү, али 20 процентээр олошоржо, нооһо абалга 40 процентээр дээшэлээ. Мүн Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй болон бусад зарим аймагуудта хонидой тоо эрид олошоржо, нооһон нилээд ехээр абтадаг болоһон байна.

Хонидые үдхэхэ, нооһо ехээр абаха гээшэ республикын колхоз, совхозуудай экономико хүгжөөлгэдэ ехээр нүлөөлдэг байһаниинь элитэ. Юуб гэхэдэ, гансахан 1971 ондо республикын ажахынууд гүрэндөө нооһо худалдажа, аяар 42 миллион түхэриг олоһон гэхэ гү, али бүхы олзо оршын 38 процентнь болоно. Хонин ажал хүдөө ажахын үйлэдбэриин эгээн лэ ехэ ашаг үрэтэй һалбари болонхой.

Эдэ бүгэдэ амжалтанууд нэн түрүүн Коммунис партиин, Советскэ правительствын айхабтар ехэ туһаламжын ашаар туйлагдаа гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

КПСС-эй XXIII съездын болон тэрэнһээ хойшонхи үедэ абтаһан партиин ЦК-гай шиидхэбэринүүдые, мүн КПСС-эй XXIV съездын тогтоолые бэелүүлхэ талаар манай республика дотор ехэ юумэ хэгдэһэн, горитой туһаламжа хүргэгдэһэн байна. Гансахан энэ табан жэлэй туршада республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ аяар 439 миллион түхэриг гэхэ гү, али урдахи табан жэлэйхиһээ 1,8 дахин ехэ мүнгэн һомологдоод байна бшуу. Тэрэшэлэн газар һайжаруулха талаар ехэ хэмжээнүүд хараалагданхай. Энэ хэрэгтэ 58,1 миллион түхэриг гүрэнэй мүнгэн гаргашалагдаха юм.

ХОНИН ажал хүгжөөхэ гол шухала асуудалнуудые шиидхэхын тула үүлтэр һайжаруулха селекционно хүдэлмэри эрид гуримшуулагдаһан, энэ һалбарине эрхилхэ технологи нарижуулагдаһан байна. Эдэ бүгэдэ республикын хонин һүрэгүүдэй үүлтэрыень, нооһонойнь шанар дээшэлүүлгэдэ нүлөөлһэн байха юм.

Бонитировко хэгдэһэнэй ёһоор, һүүлэй 10 жэлдэ эхэ хонидой шанар эрид дээшэлээ. Хэрбээ 1960 ондо элитэ ба 1-дэхи классай хонид 13,7 процент эзэлһэн байбал, 1970 ондо тэдэнь 20,9 процентдэ хүргэгдөө. Тиихэ зуура 4-дэхи, 5-дахи классай хонид үсөөрнэ ха юм. Жэшээнь, 1960 ондо 5-дахи классай хонид 16,0 процент болоһон байгаа һаа, тэдэнь 1970 ондо оройдоо 0,2 процент эзэлһэн.

Хонидой үүлтэри болон шанарайнь һайжарха бүри нооһон ехээр абтана. 1940 ондо хонин бүриһөө 1,7 килограмм нооһон абтаһан һаа, 1970 ондо тэрэнь 3,1 килограмма хүргэгдэжэ жэшээтэй. Зарим аймагууд, ажахынууд бүри ехэ нооһо абанхай. 165,6 мянган хонитой Бэшүүрэй болон Улаан-Үдын аймагуудай ажахынууд хонин бүриһөө 3,3 килограмм, Зэдын, Сэлэнгын аймагуудта харууһалгадаг 497 мянган хонид хиргагдажа, тус бүриһөөнь 3,2 килограмм нооһон абтаа. Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхоз, Ивалгын ОПХ дунда зэргээр хонин бүриһөө 4,5—5,1 килограмм нооһо хайшалаа. Ленинэй ордента Борьёогой совхоз жэл бүри хонин бүхэнһөө 3,7—3,8 килограмм нооһо хайшална. Энэ совхоз бүхыдөө 35.000 хонидтой юм.

Түрүү хонишод бүри дээгүүр дүн харуулна. Ивалгын ОПХ-гай ахалагша хонишон Е. Ц. Бадмаев жэл бүри эхэ хонин бүриһөө 6,5 килограмм нооһо абажа, 100 хонин бүриһөө 120—140 хурьга түлжүүлжэ байгаа бшуу. Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой хонишон Юмовай бригада жэлдээ хонин бүриһөө 6,6 килограмм нооһо хайшалжа, 100 хонин бүриһөө 100 хурьга томо болгоно. Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой хонишон, Социалис Ажалай Герой Г-Ц. Цыремпилова жэлһээ жэлдэ 100 хонин бүриһөө 130—140 хурьга абана. Мүн Борьёогой совхозой хонишод яһала амжалтатай. Эндэхи түрүү хонишод Свистунов, Рабдаев гэгшэд жэлдээ 100 хонин бүриһөө 120—130 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 4—5 килограмм нооһо абана.

Хонин ажал хүгжөөлгэдэ туйлагдаһан амжалтанууд нэн түрүүн республикын Хүдөө ажахын министерствын, Буряадай хүдөө ажахын институдай, туршалгын станциин болон ажахынуудай эрдэмтэд болон мэргэжэлтэдэй хүтэлбэри доро үүлтэр һайжаруулха талаар хэгдэһэн ехэ хүдэлмэриин аша үрэ мүн.

ХЭРБЭЭ эхин һүрэг хонидые саг үргэлжэ меринос хусануудай үрөөр үрэжүүлдэг байбал, һүүлэй 10—15 жэлэй хугасаада энээниие ондоогоор ябуулдаг болоо. Мэргэжэлтэдэй шэнжэлжэ үзэхэдэ, хонидые ондоо тээһээ асарһан меринос хусаар саг үргэлжэ үрэжүүлжэ байхада, нютагай байдалда таараһан малай һайн талань алдагдадаг байшоо. Тиимэһээ 1959—1960 онуудһаа зарим ажахынуудта өөһэдынгөө түлжүүлһэн метис хусанууд хэрэглэгдэжэ захалаа. Тэрэ һайн үрэ харуулһан байна.

Зэдын аймагай Борьёогой, Хэжэнгын аймагай Загаһатын совхозуудта, Ивалгын ОПХ-да, мүн Бэшүүрэй «Победа», Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ, Зэдын «Коммунизм» колхозуудта нэгэ гуримаар нютагай уларилда тааранги нарин нооһо ехэ үгэдэг түхэлэй хонидые бии болгохо хүдэлмэри ябуулагдаһан байна. Тингэжэ тус ажахынуудта шэнэ түхэлэй нарин нооһотой хонид тодороо бэлэй.

Тиимэ буряад түхэлэй нарин нооһото хонид жиир 45 килограмм, хусанууд — 75 килограмм, эмэ зуһагууд — 32 килограмм татадаг, тус бүриһөөнь 3,6 килограмм, хусануудһаа — 7,5 килограмм, зуһагуудһаа—3,2 килограмм нооһон дунда зэргээр гарадаг байна.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын тусхай комисси 1972 оной июль һарада энэ шэнэ түхэлэй хонидые республикын ажахынуудаар ябажа хараа. Бии материалнуудые шэнжэлжэ, олон хонидые хаража, Буряад ороной ажахынуудта тусгаар шэнжэтэй, Забайкалиин үүлтэрэй буряад түхэлэй нарин нооһото хонид бии болгохо талаар хэрэгтэй.

«Буряад орондо хонин ажал хүгжөөхэдэ туһалха тухай» гэһэн РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол дотор юһэдэхи табан жэлдэ хонин ажалай продукци абалгые дээшэлүүлхэ зорилгонууд хараалагданхай. Энэ тогтоолой ёһоор республикамнай 1975 ондо 7 мянган тонно нооһо, 30 мянган тонно хониной мяха абаха ушартай.

Эды шэнээн продукци абахын тула хонидой тоое 2 миллиондо хүргэхэ, хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,5 килограмм нооһо хайшалха, 15 килограмм мяха абадаг болохо байна. Имагтал эдэ зорилгонуудые бэелүүлхээр шэнэ табан жэлэй түсэб зохёогдоһон байха.

ХОНИДОЙ тоо олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула малаа тэжээлээр хүсэд хангаха, үүлтэр һайжаруулха, хүдэлмэри улам нягта һайнаар ябуулха, хони үсхэбэрилхэ технологи нарижуулан һайжаруулха шухала.

Хонидые тэжээлээр хангаха асуудал һүүлэй жэлнүүдтэ урдынхиһаа нилээд урагшатайгаар шиидхэгдэжэ байна гэхээр. Тингэбэшье хонидые тэжээлээр хангаха хэрэг тон бирагүй байһан зандаа. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада хонин бүхэндэ үбэлдөө оройдоо 0,8 центнер тэжээлэй единицэ хүртэһэн байна. Ушар иимэһээ тэжээл элбэгээр бэлэдхэдэг болохо гээшэ республикын хонишодой дайшалхы хэрэг болоно.

Шэнэ табан жэлэй туршада гүрэнэй түсэблэһэнэй ёһоор, 16 мянган гектар газар нэмэжэ уһалагдаха, 20 мянган гектар намаг хатаагдаха юм. Мүн 145 мянган гектар хээрын бэлшээри уһалууритай болгогдохо хараатай. Энээнэй ашаар бүдүүн тэжээл хоёр дахин, шэмэтэ тэжээл 3 дахин ехээр абтадаг болохо. Гадна табан жэлэй эсэс хүрэтэр республикын ажахынууд 30 мянган гектар һайжаруулагдамал, хорёологдомол бэлшээритэй болохо юм.

Хонидой ашаг шэмэ дээшэлүүлхын тула үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри саашадаа бүри нарин нягтаар ябуулагдаха. Илангаяа жэл бүри апробаци хэхэ, һайн малые шэлэн илгажа, эрхимээр харууһалха, эдеэлүүлхэ болоно. Тиимэһээ эгээн шадабаритай бэрхэ мэргэжэлтэдые тэндэ ажаллахаар табиха байна.

Гэхэтэй хамта, республикын хонин ажал эрхилхэ технологи нарижуулан һайжаруулха шухала. Юуб гэхэдэ, энэ гол һалбарида ажал ехэтэй хүдэлмэри мууса оньһожоруулагдана, ехэнхи хүдэлмэри бар хүсөөр хэгдэнэ бшуу. Тиимэһээ хүн бүхэн 250—270 хониннһоо олые харууһалха аргагүйдэнэ ха юм. Мүнөө дээрээ хонидой отаранууд бэе бэеһээ холо, тала дайдаар тарашанхай. Энэ ушарта машина техникэ, электрын хүсэ үргэнөөр хэрэглэхэ аргагүй байна.

Тиимэһээ КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй 1972 оной августын 16-най тогтоолой ёһоор, 1972—1975 онуудта үргэлжэдөө оньһожоруулагдамал 3 фермэ бүтээгдэхэ юм.

Мүнөө тиимэ нэгэ фермэ Ивалгын ОПХ-да бүтээхэ проект зохёогдонхой. Тэрэ фермэдэ 2500 хони байлгахаар хараалагданхай. Энэ фермын барилга 1973 ондо захалха байна. Мүн нэгэн доро хорёологдомол, һайжаруулагдаһан бэлшээри хэрэглэжэ, хонидые харууһалха технологи туршагдаха.

Коммунис партиингаа хараалһан зорилгонуудые бэелүүлэн, Буряад ороной хонишод ажахынгаа энэ гол һалбарине ашаг үрэ ехэтэй, хүгжэнги һалбари болгохо хэрэгтэ бүхы хүсэ шадабарияа зорюулха байһаниинь дамжаггүй.

Р. ПИЛДАНОВ,
Буряадай хүдөө ажахын институдай доцент.
Ж. ГРОМОВ,
республикын госплемстанциин директор.
И. СОКОЛОВ,
республикын хүдөө ажахын туршалгын станциин мал ажалай таһагые даагша.

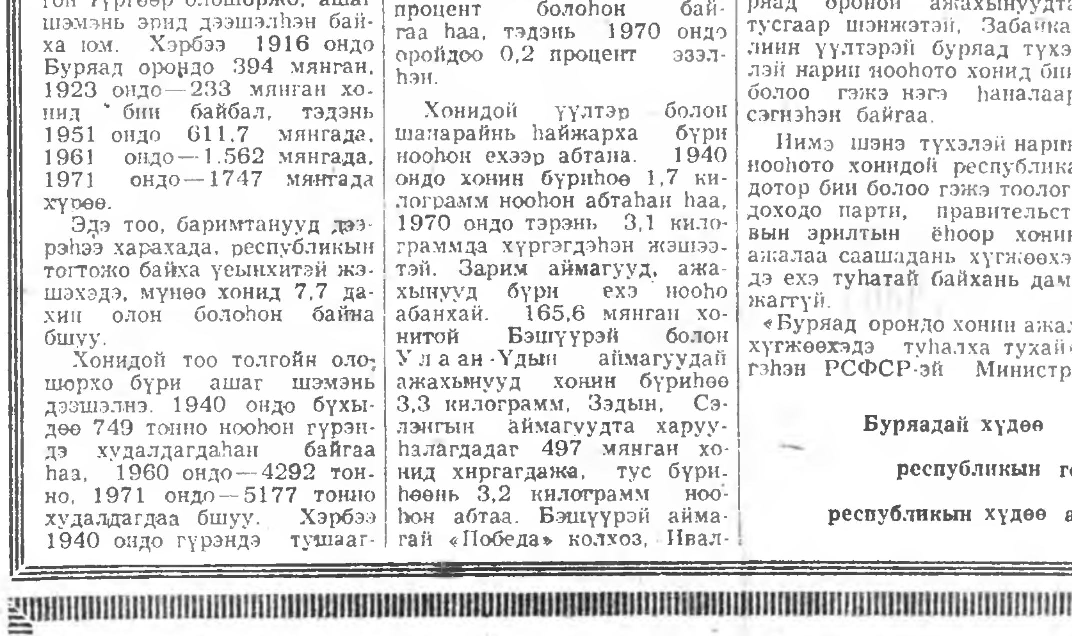

СОВЕТ ОРОН ДОТОРНАЙ

МОСКВА. СССР-эй ВДНХ-гай «Барилга» гэһэн таһагта «Хүрэнхэй газар элдүүрилгэ» гэжэ выставкэ нээгдэбэ. Эндэ хүсэтэ экскаваторнууд, бульдозернууд болон газар хахалдаг ондоошье машинанууд харуулагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хүрэнхэй ба гэдэжэ ядажа байһан газар малтахаар хараалагдаһан БТМ—ТМГ гэжэ экскаватор. Энэ экскаватор 1 час соо 200 метр утатай, 1,5 метр гүнзэгы траншей малтаха хүсэтэй юм.

ТАСС-ай фотохронико.

ШЭНЭ ЗОРИЛГОНУУД ТОДОРХОЙЛОГДО

ХЭРЭН. (Телефоноор абтаба). Хүдөө ажахын жэл барагдаха тээшээ боложо байһан энэ үедэ түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ хараалагдаһан түсэбэй дүүргэлтын ябасын хэр зэргэ байһые шэнжэлэн үзэхэ, жэлэй дүрэтэр үшөө ямар хэмжээнэй хэрэг бүтээхэ ёһотой байһанаа тодорхойлхо зорилгоор КПСС-эй Түнхэнэй райкомой ээлжээтэ пленум зарлагдаба.

Тус асуудалаар пленум дээрэ элидхал хэһэн партиин райкомой нэгэдэхи секретарь П. А. Фалилеев аймагай колхоз болон совхозуудай мүнөө үеын байдал тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтоо. Энэ жэлэй байгаалиин уларилай угаа тогтууригүй, түбэгтэй байбашье, аймагай ажахынууд дунда зэргээр гектар бүриһөө 11,2 центнер ороохо хуряажа абаа. Колхоз, совхозуудай һү һаалиин фермэнүүд яһала һайн хүдэлөө гэжэ тэмдэглэгдээ. Октябриин 15-най байдалаар гүрэндөө 68,9 мянган центнер һү тушааха жэлэйнгээ түсэб тэдэнэр үлүүлэн дүүргэнхэй байгаа. Мяханай бэлэдхэлэй жэлэй түсэб ядамаргүй дүүргэгдэхээр байһаниинь элитэ.

Һайн үрэ дүнгүүдэй хажуугаар зарим ажахынуудта дутуу дунда юумэнүүд үшөөл олон үзэгдэһөөр. Тэдээн тушаа элидхэлшэ онсо тогтоо, тэдэнээ усадхаха хэмжээнүүдые дары абахыень ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон партийна организацинуудай секретарьнарта шанга эрилтэ табяа.

Байгша оной дүүрэтэр ямар хэрэг бүтээхэ байһан тушаагаа тогтохо зуураа, ерэхэ жэлдэ, юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ бэелүүлхэ зорилгонуудаа элирхэйлэн харуулаа. Тэдэ зорилгонуудай ёһоор, аймагай колхоз ба совхозууд 1973 ондо адаг 28 мянган тонно ороохо, 6 мянган тонно хартаабха, 1,3 мянган тонно огородой эдеэ абаха, үнеэн бүриһөө һү һаалгые хоёр мянган килограммһаа үлүүлхэ зэргэтэй. Иимэ хэмжээнүүдтэ хүрэхын тула бүри мүнөөнһөө ехэ бэлэдхэл хэхэ, малай

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН революциин 55 жэлэй ойн баярые Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводой хүдэлмэришэд ажалай амжалтануудаар угтажа байна. Предприятиин ветеранууд, дүй дүршэлтэй үнинэй хүдэлмэришэдһөө гадна, залуушуулшье энэ талаар ехэ туһа нэмэри хэнэ. Комсомол хүбүүн Борис Брянский заводто токарёор ажалладаг юм. Тэрэ ажал хэрэгтээ үнэн шударгыгаар, оролдосо хэшээлтэйгээр хандажа, үдэр бүриингөө даабарие үлүүлэн дүүргэдэг.

Борис Брянский имагтал һайнаар ажаллахаһаа гадна, Зүүн Сибириин технологическа институдай машина бүтээлгын технологиин факультедэй хоёрдохи курсда заочноор һурана.

Залуу хүбүүн ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Тэрэ — цехэй профсоюзай комитедэй гэшүүн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Брянский ажалдаа.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ОРОЛДОБОЛ, АМЖАЛТА ЕРЭХЭ

Хори шахуу жэлэй туршада эхэ хонидые харууһалнаб. Урдань түрэл колхозойнгоо Шанаагай отделениин тракторно-тарян ажалай бригадада тоһо, түлишэ зөөдэг һэм.

Хурьгадые олоор түлжүүлжэ, нооһо ехээр хайшалжа, колхозой хонин ажалые хүгжөөлсэхэ хүсэлэнтэйгөөр би өөрынгөө һайн дураар хонишон болоо бэлэйб. Тэрэ үедэ манай хонишод зуун эхэ хонин бүриһөө үсөөн хурьга абадаг, нэгэ хониннһоо оройдоо 2—2,5-аад килограмм нооһо хайшалдаг байгаа һэн. Гадна эхэһээ һалгаагдаһан хурьгадынь жэжэ, ехэдээл һаа, 18—20 килограммһаа дээшэ татадаггүй юм һэн.

Минии ажалда дутагдалнуудшье байгаа. Оролдохын, ажаллахын лэ хүсөөр дүршэлтэй болоһон хүм. Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ һайн үрэ дүн туйлахын тула ехэ оролдолго гаргааб. Жэшээнь, нёдондо манай отарада зуун эхэ хонин бүриһөө 100 үлүүтэй хурьган, харин энэ жэлдэ 105 хурьган абтажа түлжүүлэгдэбэ. Мүнөө зун эхэһээнь һалгаагдахадаа, хурьган бүхэмнай 27 килограмм болоһон байба. Харин бүхы хурьгадаймнай нэмэлтэ шэгнүүр 6.345 килограмм болоо. Тиихэдэ үнгэрэгшэ жэлдэ эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 4.3 килограмм нооһон хайшалагдаба.

Мүнөө манай отара Оёор-Шанаада үбэлжэнэ. Зундаа хонидоороо Шабарта гэжэ газарта зуһанабди. Зунай сагта хонишоной ажал хүндэ хүшэр байдаг. Юуб гэхэдэ, зуһалангай байрада хура бороонһоо хонидой хорохо һарабша үгы байна, мүн маанарайшье өөһэдымнай байра һайн бэшэ. Теэд эдэ бүгэдэ бидэниие айлганагүй.

Жэл бүхэндэ хурьгадые абаха зуураа би ажалайнгаа дүй дүршэл, оньһо шэнжыень ойлгожо абааб: эхэ хонидойнгоо тобир тарган байбал, томо хурьгад гарадаг, эхир хурьгадшье олон абтадаг. Хонидой бүхы түл ахалагша хонишоной гараар абтадаг заншалтай юм. Хонидой олоороо хурьгалжа байха үедэ зоотехнигэй заабарие наринаар сахиха, оролдохо гээшэ тон шухала. Түрүүшээр хурьгадаа ами-аминдань илгажа, таһалганууд соо байлганабди. Хэдэн үдэрэй үнгэрхэлөөр, багахан хаамаг соо оруулнабди. Хурьгалһан эхэ хонидые байра сооһоонь газаа гаргажа, харин хурьгадтань набшаһата тэжээл, һайхан үбһэ, тарян талханай зүйл, минеральна тэжээл эдюулжэ һурганабди. Намарһаа эхилжэ, манай отарада үбһэ, һолоомо, ороохо талханай зүйл болон минеральна тэжээл зөөгдэжэ эхилнэ.

Отара дээрээ би һамгантаяа ажалланаб. Түл абалгын үедэ манда үхибүүднай туһалдаг юм. Хони, хурьгадаа тогтомол нэгэ сагта эдеэлүүлхэ, уһалха, ажалаа зохид гуримтайгаар хэхэ гэжэ оролдонобди. Юуб гэхэдэ, хонид тэрээндэ дадана ха юм.

Эртэ хабар, ногооной бултайхатай хамга би хонидоо хурьгадтайнь хээрэ бэлшээнэб. Хурьгадшье ногоондо түргөөр ехэ болодог гээшэ ааб даа. Зунай сагта хонидые һэрюун газарта бэлшээхэдэ һайн. Энэнь минии һанахада, хонидые тарган байлгаха, хурьгадһаа ехэ нэмэлтэ шэгнүүр абаха, нооһо ехээр хайшалха, мүн тэрэнэй шанар һайжаруулха хэрэгтэ тон ехэ нүлөө үзүүлнэ гэжэ һанагшаб. Тиимэһээ би хонидоо адуулхадаа, бэлшээриеэ зүбөөр һэлгэхые оролдоноб. Илангала мүнөө намарай сагта поли дээрэ бэлшээхэдэ ехэ һайн. Юуб гэхэдэ, таряалан дээрэ хоолос, мэхиинэ, һолоомо гэхэ мэтэ үлэнэ, элдэб янзын ногоон ургана, таряалантай зэргэлээд байһан сабшаланда, ой модон соогууршье сабшагдангүй үлэһэн ногоон элбэг байдаг. Иимэл бэлшээридэ хонидоо адуулан таргалуулаад, үбэлжэлгэдэнь оруулхада һайн түл абтана.

Аймагайнгаа суута хонишон Ленинэй ордента Гатаб Сыбикович Шойбоновһоо би ехэхэн дүй дүршэл ойлгожо абааб. Мүнөө бидэ хоёр мүрысэнэбди. Би ерэхэ үбэлжэлгэдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 105-

КУРГАНАЙХИДАЙ ХУБИТА

КУРГАН. (ТАСС). Курганай таряашад миллион хахад тонно таряа тушааба. Эхэ оронойнгоо амбаарта оруулһан таряанайнь арбанай нэгэн Целиннэ районой таряашадай хубита болоно. Хүндэшэг уларилтай үедэ эдэнэр 148 мянган тонно шэнииһэ, ешмээн, обёос, крупа гэхэ мэтые элеваторто тушаажа, жэлэйнгээ түсэб 1,5 дахин үлүүлээ.

Таряа худалдаха түсэбөө областиин олохон колхоз, совхозууд шэнэлһэн байна. Жэшээлэн хэлэбэл, Куртамышска районой ажахынууд 120 мянган тонно таряа тушаагаад, үшөө 24 мянган тонно нэмэжэ оруулхаар шиидэнхэй.

ХҮСЭТЭ ТРАКТОР ШАЛГАЛТА ГАРАБА

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Гурбан зуун мориной хүсэтэй, мөөртэй трактор ашаглалгада оробо. Гүрэнэй комисси туршагдажа байгаа түрүүшын трактор хараад, тэрэниие олоор гаргаха гэжэ һанамжалан дурадхаа. Энэ тракторые олоор бүтээхэ бэлэдхэл Ленинградай Кировска заводой...

ХАРА ГАЗАР УНДАЛУУЛАГДАХАНЬ

ЭЛИСТЭ. Волго мүрэнэй эрьедэ оршодог Цагаан Аман гэжэ тосхон Хальмагай автономито республикын газар дайдын ородой агууехэ мүрэн тээшэ хушууран ородог нютаг болоно. Эндэ Юстинскэ бэлшээриие уһаар хангаха водопровод татагдажа эхилээ. 160 километр булад соргоор Волгын уһан баруун урдахи гандадаг тала хүдар. Хара газар гэжэ талын бэлшээринүүд дээгүүр урадхуулагдаха юм. Дагестан ба Хойто Осетиин, Хальмаг болон Ставрополиин, Ростовско болон Астраханска областьнуудай колхозууд, совхозуудай мал үбэлдөө эндэ байлгагдадаг. Жэл бүри нэгэ хахад-хоёр миллион хонид, эбэртэ бодо мал эндэ үбэлжэнэ. Тиимэ хадань, эндэ иимэ ажалай хэгдэжэ байһаниинь тон шухала. Түрүүшын ээлжээнэй хүдэлмэриин дүүргэгдэхэдэ, 513 мянган гектар бэлшээри ундалуулагдаха.

Уһан ажахын энэ барилгада ороной олон предприятинууд хабаадалсана.

— СССР-эй Мелиорациин болон уһан ажахын министерствын «Союзглавводснабжениин» 39-дэхи нүүдэл тусхай колоннодомнай водопровод татаха даалгабари үгтэнхэй. Газар малтадаг машинанууд болон бусад техникэ, материалнууд мүнөө манай нэрэ дээрэ ерэжэ эхилээ, — гэжэ колонной начальник Г. Н. Бадмаев манда мэдээсэбэ. — Бульдозернууд, скрепернүүд—Челябинскын тракторна завод...

БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ

ТОГТООЛ

Залуушуулай бүгэдэ ниитын дунда һуралсалда оролгые түгэсхэхэ, юрэнхы эрдэмэй һургуулиие саашадань хүгжөөхэ тухай" ба „Техническэ мэргэжэл шудалалгые нарижуулан һайжаруулха тухай" КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолнуудые дүүргэхэ талаар нютагай Соведүүдэй, арадай гэгээрэлэй ба техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалай зургаануудай зорилгонууд тухай

...ртиин сэсэн мэргэн ле... национальна полити... бэелүүлэгдэһэнэй. Ком... партиин ба совет гү... саг үргэлжын анхарал ...олгын ашаар Совет за... жэлнүүдэй туршада ...адай АССР-тэ социаль...ономическа ехэ хуби...нуунууд болоо. Мүнөө ... промышленность, онь...рулагдаһан хүдөө ажа...йлэдбэри байгуулагдаа, ... соёлой хубисхал ...лэгдэә. Арадай ажа... бүхы һалбаринуудта ...эл һайтай инженер... кадрнууд, багшанар, ...ууд, хүдөө ажахын мэр...эд, мэргэжэл ехэтэй ... хүдэлмэришэд, меха...орнууд, малшад хүдэл...нэ хэрэгтэ юрэнхы эр... һургуулинууд, мэргэ... шудалалгын һуралса...азарнууд ехэхэн үүргэ ...үлээ.

...ртийна организацинуу...утэлбэри доро нютагай ...ууд, арадай гэгээрэ... ба мэргэжэл шудалал... һуралсалай зургаанууд ...С-эй XXIV съездын ...дхэбэринүүдые, һургуу... болон училищинуудые ...хэ талаар КПСС-эй ... ба СССР-эй Ми...үүдэй Соведэй тог...уудые бэелүүлхэ та... горитой хүдэлмэри ...лна.

...үгэдэ ниитын найман ... һуралсалые бэелүүл... тухай Хуулиин дүүргэл... олонхи һургуулинууд ...—1972 онуудай һу...лай жэлдэ гүйсэд хан... найман классые дүүр...дэй бүхы тоогой 90 ...дент тухайнь дунда эр... олгодог газарнууд... һуралсалаа үргэл...ааһээр. Мэргэжэл шу... һуралсалай зур...ууд республикадамнай ... байгуулагдажа, жэл ... хүдэлмэриин 80 ... мэргэжэл олоһон 8 ... залуушуул үйлэдбэ...альгаагдана. Профтех...ищинуудые дүүргэгшэ... дундаһаа олон түрүү ...эришэд, үйлэдбэрие ...лбэрилэгшэд урган га...

...гэрһэн һуралсалай жэл... заалгын шанар зарим ...эр дээшэлээ, һурагша... успеваемость һайжараа, ... класстаа хэсёрдохи жэ...лэлгэ нилээд хороо.

...димир Ильич Ленинэй ...айдал ба ажаябуулгын ... дээрэ, революционно ...алхы ба ажалай һайн ... заншалаар һурагша... коммунис ёһоор хүмүү...лхэ, һайхан сэдьхэлтэй... гоё һайханиие, хуу... ёһо гуримые ойлгодог, ... байхаар, мүн сэрэг...атриотическа, интерна...альна мэдэрэлтэйгээр, ...анда эсэргүүгээр һураг...ые хүмүүжүүлхэ талаар ...мэринүүдые һургуули... болон профтехучили...уудай багшанарай кол...ивүүд эдэбхитэйгээр ...улнад. Һурагшадые ... шуналтайгаар хү...үүлхэ, өөһэдынь дура... мэргэжэлые шэлүүл... талаар мүн лэ ехэ... хүдэлмэри хэгдэнэ. 50 ... һургуулинуудые дүүр... тракторист, жолоо... электромонтёрнуудай ...элтэй болоҗо гарана. ...гэй һургуулинуудта ...шадай 300 үйлэдбэ... бригаданууд хүдэлнэ. ...шанарай кадрнуудые бэлэдхэхэ талаар хүдэлмэринүүдые һайжаруулха, һуралсалай шэнэ программануудта шэлжэн оролгые хангаха талаар зохихо хэмжээнүүд абтана.

Һургуулинуудай һуралсалай болон материальна үндэһэ бэхижүүлхэ, һуралсалай кабинедүүдые байгуулха, ном заалгада хэрэглэгдэдэг техническэ арга боломжонуудаар хангаха талаар предприяти, колхоз, совхозуудай хабаадалгатайгаар ажалшадай депутадуудай аймагай, районой болон городуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, арадай гэгээрэлэй зургаанууд ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Һүүлэй жэлэй туршада 12,5 мянган һууритай 37 һургуули, һургуулинуудай дэргэдэхи 24 интернат бодхоогдоһон ба баригдажа дүүргэгдэжэ байна. Загарайн, Хяагтын, Бэшүүрэй ба Хориин аймагуудта шэнэ барилга илангаяа һайнаар ябуулагдана.

Гэхэ зуура бүгэдэ ниитын найман жэлэй ба дунда һуралсалые хангаха талаар республикын гэгээрэлэй министерство, ажалшадай депутадуудай аймагуудай болон городуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд дутагдалнуудтайгаар хүдэлнэ. Жэл бүри олон үхибүүдэй һургууляа хаяха ушар үзэгдэнэ.

Ном заалгын шанарые дээшэлүүлхын түлөө арадай гэгээрэлэй зургаанууд, багшанарай коллективүүд хангалта багатайгаар тэмсэнэд. Энэ талаар Сэлэнгын, Зэдын ба Бэшүүрэй аймагуудай хэдэн һургуулинууд илангаяа олон дутагдалтай.

Хэдэн олон профтехучилищинуудта залуу хүдэлмэришэдэй бэлэдхэл мүнөө үеын үйлэдбэриин эрилтэнүүдтэ үшөөл харюусанагүй, һурагшадта мэргэжэл олгохо, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэринүүдые нэгэ доро ябуулха эрилтэ мууса хангагдана, хүдэлмэришэдэй ажалда үзэгдэжэ байгаа бүхы хубилалтанууд, һуралсагшадай үзэл сурталай, политическэ мэдэрэлые дээшэлүүлхэ эрилтэ анхаралда абтанагүй. Профтехучилищинуудые бариха түсэбүүдые дүүргэхын, мүнөө үеын түхеэрэлгэнүүдээр хангахын тулада предприяти, барилгын зургаануудай болон совхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд оролдолго, хүсэ багаар гаргана.

Ажаллажа байһан залуушуулда юрэнхы эрдэмэй һуралсал хангаха талаар мүн лэ олон дутуу дунданууд үзэгдэнэ. Найман классай ба дунда эрдэмэй һуралсалгүй залуу хүдэлмэришэдэй горитой хубинь һуралсалда хабаадуулагданагүй. Олон колхоз, совхозууд ба промышленна предприятинууд хүдэлжэ байһан залуушуулые һуралсалда хандуулха түсэб даалгабаринуудгүй. Залуу хүдэлмэришэдые һургаха талаар зохихо эрхэ байдал хаа хаана байгуулагданагүй. Үнгэрһэн һуралсалай жэлдэ үдэшын болон заочно һургуулинуудһаа олон һурагшад гаража ошоһон байна. Хүдэлмэришэн-залуушуулые һургуулида һургаха арадай ажахын түсэб Прибайкалиин, Захааминай, Баргажанай ба Хориин аймагта дүүргэгдэзэгүй. Хүдэлмэришэн - залуушуулай һургуулинуудта ба профтехучилищинуудта хари хэлэнэй, тоо бодолгын, физикын, географиин, ажалай һуралсалай багшанар болон инженер, технигүүд дуталдана.

Һургуулинуудай ба профтехучилищинуудай багшанарта гэр байрын ба ажаһуудалай таарамжатай арга нүхэсэл олгохо талаар олон аймагуудта анхарал багаар хандуулагдана.

Зарим һургуулинууд болон профтехучилищинууд тулюур гэр байшангуудта байна. Улаан-Үдын, Яруунын, Түнхэнэй, Прибайкалиин болон бусад аймагуудта һургуулинуудай болон һургуулинуудай дэргэдэхи интернадуудые бариха асуудал удаанаар шиидхэгдэнэ.

Зарим аймагуудта һургуулиин үхибүүдые һургуулидань асарха, абаашаха ябадал эмхидхэгдэнэгүй.

Профтехучилищинуудта һуралсагшадай үйлэдбэриин дүршэл олохо, һуралсал, хүмүүжүүлгын талаар зохихо эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха үндэһэ бии болгохо талаар Буряадай барилгын управлени, ВСДЖ-гэй Улаан-Үдын отделени болон «Буряцелинстрой» трест шухала хэмжээнүүдые абанагүй. Һургуулинуудай болон профтехучилищинуудай гэр байрануудые саг соонь барижа, ашаглалгада үгэхэ хэрэгые республикын барилгын эмхинүүд хангалта багатайгаар бэелүүлнэ.

Һургуулиин болон профтехучилищинуудай һурагшадые халуун эдеэгээр хангаха асуудалые ниитын эдеэ хоолой управлени, Буркоопсоюз аймаг болон городуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитет хангалтагүйгөөр шиидхэнэ.

Юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай ба мэргэжэл шудалалгын һуралсалай газарнуудай хүдэмэридэхи дурсагдаһан дутагданууд «Залуушуулай бүгэдэ ниитын дунда һуралсалда оролгые түгэсхэхэ, юрэнхы эрдэмэй һургуулиие саашадань хүгжөөхэ тухай» ба «Техническэ мэргэжэл шудалалгые нарижуулан һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолнуудые бэелүүлхэ талаар Гэгээрэлэй министерство, Техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалай управлени, аймагуудай ба Улаан-Үдэ городой ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй зүгһөө эмхидхэлэй даамгай нэтэрүү хүдэлмэриин ябуулагдаагүйһөө болоо гэжэ Буряадай АССР-эй Верховно Совет тэмдэглэнэ.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет **тогтооно:**

1. «Бүгэдэ ниитын дунда һуралсалда оролгые түгэсхэхэ, юрэнхы эрдэмэй һургуулиие саашадань һайжаруулха тухай» 1972 оной июниин 20-до, «Техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалые нарижуулан һайжаруулха тухай» 1972 оной июниин 23-да КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй абаһан тогтоолнуудые хэлбэришэгүйгөөр дүүргэхэ ябадал Министрнүүдэй Соведэй, Гэгээрэлэй министерствын, Техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалай управлениин, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай, арадай гэгээрэлэй һургуулинуудай болон техническэ мэргэжэл шудалалгын училищинуудай шухала зорилго болоно гэжэ тоолохо.

2. Гэгээрэлэй министерствые, техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалай управлениие, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые, һургуулинуудай болон училищинуудай дирекцинүүдые уялгалха:

— юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай болон техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалай училищинуудай хүдэмэридэхи дутуу дундануудые усадхахын тулада хэмжээнүүдые абаха, гэгээрэлэй ба техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалые саашадань хүгжөөхэ талаар КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ тэдэнэй хүсэ шадалые шэглүүлхэ, байгаалиин жама ёһонууд, ниитын гурим ёһонууд тухай эрдэм мэдэрэлые һургуулинуудай болон училищинуудай һурагшадта гүнзэгыгөөр ойлгуулхые, марксистско-ленинскэ үзэл сурталые нэбтэрүүлхые, залуушуулые ажалай болон ниитын ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаададагаар, социалис Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэдэгээр хүмүүжүүлхые туйлахэ:

— Бүгэдэ ниитын найман жэлэй һуралсал тухай хуулиин зайлашагүй дүүргэлтые, байгша табан жэл соо бүгэдэ ниитын дунда һуралсалда оролгые түгэсхэхэ хэрэг хангаха;

— 1972—1975 онуудта найман класс дүүргэгшэдые арбан жэлэй һуралсалда хабаадуулха талаар жэл бүриин түсэб даалгабаринуудые тодорхойлхо, юрэнхы эрдэмэй һургуулинууд болон техническэ һуралсал шудалалгын училищинуудые зүбөөр хубаарилан тогтоохо хүдэлмэриие түгэсхэхэ;

— Үдэшын (халаанай) болон заочно юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай хүдэлмэриие нилээд һайжаруулха, хүдэлжэ байгаад һуралсадаг залуушуулда дунда эрдэм олгохо шухала эрхэ нүхэсэлнүүдые байгуулха; үдэшын һургуулинуудые олошоруулха, материальна үндэһые бэхижүүлхэ, залуу хүдэлмэришэдые, колхознигууд болон алба хаагшадые һургуулида хабаадуулха жэл бүриин түсэбтэ даалгабаринуудые предприяти, совхоз, колхоз болон эмхи зургаан бүхэнөөр тодорхойлхо.

3. Һургуулинууд болон профтехучилищинуудые һуралсалай болон материальна үндэһэнэй талаар бэхижүүлхэ хэмжээнүүдые абахыень, 1973—1975 онуудта һургуулинууд, училищинууд, һургуулинуудай дэргэдэхи интернадуудые барихаар тогтоогдоһон даалгабаринуудай дүүргэлтые хангахыень, тэдэнэй барилгын шанарые болон ашаглалгын болзорые шангаар хинан шалгахыень республикын ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые, гэгээрэлэй министерствые, техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалай управлениие, хүдөө ажахын министерствые, совхозуудай үйлэдбэриин нэгэдэлые, һалбаринуудай трестнүүдые, промышленна предприятинуудые болон барилгын эмхинүүдые уялгалха.

Предприяти, колхоз болон совхозуудай хүсэ зөөреэр һургуули, интернадуудай гэр байшангуудые, техническэ мэргэжэл шудалалгын училищинуудые бодхоохын тулада барилгын шухала материалнуудай болон түхеэрэлгэнүүдэй фонднуудые хараалхыень Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ дурадхаха.

4. Хүдөө нютагуудта байдаг һургуулинуудай һурагшадые һургуулидань машинаар асарха ябадалые эмхидхэхыень, «Хүдөө нютагуудтахи һургуулинуудай һурагшадые түлөөһэгүйгөөр шэрэхэ тухай» 1965 оной августын 26-да РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй абаһан тогтоолой дүүргэлтые хангахыень, һунаагдаһан һуралсалай үдэртэй һургуулинууд болон бүлэгүүдэй тооё үргэдхэхыень республикын Гэгээрэлэй министерствые, ажалшадай депутадуудай аймагуудай, районуудай, сельскэ, сомоной болон посёлогуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые уялгалха.

5. Республикын гэгээрэлэй министерствэдэ, техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалай управленидэ, багшанарай мэргэжэл нарижуулгын институтда, арадай гэгээрэлэй нютагай зургаануудта, юрэнхы һургуулинуудай болон техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалай училищинуудай хүтэлбэрилэгшэд ба багшанарай коллективүүдтэ дурадхаха:

— ном заалгын теоретическэ болон үзэл сурталай-политическэ хэмжээе, һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие саашадань нарижуулан һайжаруулха асуудалнуудта анхаралаа ехэдхэхэ, һуралсалай шэнэ түсэб болон программануудта республикадахи һургуулинуудые оруулха ябадалые эмхитэйгээр түгэсхэхэ;

— буряад һургуулинуудай хүдэлмэринүүдые, һурагшадтань ном заалгын шанарые дээшэлүүлхэ талаар хэмжээнүүдые абаха. Түрэлхи болон ород хэлэнүүдые зааха программа ба учебнигүүдые шэнэ эрилтын ёһоор нарижуулан һайжаруулха, ном заалгын хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэ илангаяа ехэ анхарал хандуулха.

Буряад һургуулинуудта ород хэлэн дээрэ ном заадаг болохо болзорые эхин классуудай һуралсалай шэнэ программануудтай зохилдуулан тодорхойлхыень республикын гэгээрэлэй министерствэдэ даалгаха;

— бүхы дунда һургуулинуудта болон профтехучилищинуудта кабинетнэ гуримаар ном заалгада шэлжэн орохын тулада һуралсалай кабинедүүдые түхеэрхэ. Ном заалгын арга нүхэсэлнүүдые удаа дараагаар шэнэлэн һайжаруулха, олон янзын болгохо, хэшээлнүүдые үнгэргэлгэдэ һуралсалай техническэ арга боломжонуудые, кино, радио болон телевидениие улам ашагтайгаар хэрэглэхэ. Факультативна хэшээлнүүдэй удхыень һайжаруулха;

— һайхан сэдьхэлтэйгээр, гоё һайханиие, хуулиин ёһо гуримые ойлгодог, мэдэдэг байхаар, мүн сэрэгэй-патриотическа мэдэрэлтэйгээр, шажанда эсэргүүгээр һурагшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгые саашадань һайжаруулхын тула хэмжээнүүдые хараалха, һурагшадай махабадын хүгжэлтын, ГТО-гой даалгабаринуудые бэелүүлхын тулада саг үргэлжын анхарал гаргаха. Һургуули, бүлэ хоорондын холбоо барисаануудые саашадань бэхижүүлгые, бүлэ болон һургуулида хүмүүжүүлгын адли эрилтэ зорилгонуудые бэелүүлгые хэлбэришэгүйгөөр туйлаха.

6. Ажабайдалтай һургуулинуудай холбоо барисаа бэхижүүлхэ зорилгоор республикын арадай гэгээрэлэй зургаануудта болон һургуулинуудта дурадхаха:

— һуралсалай предмедүүдые ба мүнөө үеын үйлэдбэриин үндэһэ һууринуудые шудалалгые нягтаар зохилдуулан ябуулһанай ашаар политехническэ һуралсалые хүгжөөхэ;

— һурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлгые, зохидшооһон мэргэжэлээ шэлэн ололгыень хангаха ябадал һуралсалай бүхы үе соо туйлаха. Промышленна болон хүдөө ажахын предприятинуудтай суг һуралсалай цехүүдые, һургуулиин болон һургуулинууд хоорондын һуралсалай-үйлэдбэриин мастерскойнуудые тогтоохо, түбхинүүлэн түхеэрхэ. Һурагшадай үйлэдбэриин бригадануудай, һурагшадай лесничествэнүүдэй хүдэлмэриие хүгжөөхэ, нарижуулан һайжаруулха;

— һургуулиинхидые, илангаяа ахамад классуудта һурагшадые, каникулнуудайнь үедэ арадай ажахын хүдэлмэринүүдтэ, город, тосхонуудые түбхинүүлэн ногоорулгада, байгаалиие хамгаалгада эмхитэйгээр хабаадуулбал, аша туһатай гэжэ тоолохо.

7. Удаанаар хэрэглэгдэхэ шэнэ учебнигүүдые, буряад һургуулинуудта хэрэглэгдэдэг һуралсалай методическа пособинуудые ба ном заалгын бусад материалнуудые бэлэдхэхыень, тэдэнэй удхыень, түхэл шэнжыень һайжаруулгада тусхай анхарал хандуулан хэблэхыень Гэгээрэлэй министерствэдэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хэблэлэй, полиграфиин ба номой наймаанай хэрэгүүдэй талаар управленидэ дурадхаха.

8. Һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй болон багшанарай дунда хүдэлмэриие һайжаруулхыень Гэгээрэлэй министерствэдэ, арадай гэгээрэлэй зургаануудта, багшанарай мэргэжэл нарижуулгын институтда, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институтда, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ дурадхаха. Һурагшадта ном заалгын шанарые дээшэлүүлхын, классһаа гадуур үхибүүдэй дундахи хүдэлмэриие һайжаруулхын түлөө һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ба багшанарай харюусалгыень дээшэлүүлхэ. Өөрынгөө ажал хэрэгээр, һайхан абари зангаараа, жаяг журамаараа багша бүхэн һурагшадтаа жэшээ болоҗо үгэдэг ёһо заншалые туйлаха.

Багшанарай гэр һуудалай эрхэ байдал һайжаруулха, хууляар хараалагдаһан хүнгэлэлтэнүүдыень гүйсэд хангаха.

9. Һургуулинууд болон профтехучилищинуудта мүнөө дуталдажа байгаа хари хэлэнүүдэй, тоо бодолгын, физикын, географиин болон ажалай һуралсалай багшанарые хүсэлдүүлхыень республикын Гэгээрэлэй министерствые, Техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалай управлениие уялгалха.

Факультативна хэшээлнүүдые үнгэргэхэ, классһаа, һургуулиһаа гадуур хүдэлмэри эмхидхэн, тэдээндэ һурагшадые хабаадуулха талаар һургуулинуудта, профтехучилищинуудта болон багшанарта туһаламжа үзүүлхэ хүдэлмэриие үргэдхэхыень, багшанарые бэлэдхэхэ курснуудта эдэбхитэйгээр хабаадахыень республикын дээдэ һургуулинуудые уялгалха;

10. Һургуулинуудтахи столовонуудые үргэдхэхэ, олошоруулха түсэбүүдэй дүүргэлтые хангахыень, бүхы һургуулинуудта халуун эдеэ эмхидхэхыень, һурагшадые мяханай, овощой, һүнэй болон бусад эдеэ хоолой продуктнуудаар түрүүшын ээлжээндэ таһалдалгүйгөөр хангаха гурим тогтоохо;

һаяын жэлнүүдтэ бүхы һургуулиин столовонуудта эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдалгые абонементнүүдэй гуримаар эмхидхэдэг болохын тулада үргэн хэмжээ ябуулгануудые нэбтэрүүлхэ.

11. Һуралсалай шэнэ учебнигүүдые асарха, наймаалха хэрэгые, хуушан учебнигүүдые суглуулан хэрэглэхэ түсэбүүдэй дүүргэлтые хангахыень, республикын худалдаа наймаанай газарнуудта һуралсалай болон методическа литературые, тетрадь, һуралсалай-бэшэлгын зүйлнүүдые, хубсаһа, гутал болон һургуулинуудай хүдэлмэридэ шухала бусад эд бараануудые саг соонь асаржа наймаалхын хойноһоо саг үргэлжын хиналта ябуулхыень Гэгээрэлэй болон Худалдаа наймаанай министерствэнүүдтэ, Хэблэлэй, полиграфиин ба номой наймаанай хэрэгүүдэй талаар управленидэ, Буркоопсоюзай правленидэ дурадхаха.

12. Һургуулиинхидые медицинын талаар хангалгые һайжаруулхыень, һурагшадай элүүр энхые уридшалан сахин хамгаалгые саг үргэлжэ ябуулхыень, һургуулинуудта эмнэлгын эмхи зургаануудые хамжуулан хабаадуулхыень Элүүрые хамгаалгын министерствые, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые уялгалха.

13. Һурагшадые гоё һайханиие ойлгодогоор хүмүүжүүлхын, үхибүүдэй зохёохы шэнжэтэй коллективүүдые хүтэлбэрилгэдэ, үхибүүдтэ зорюулагдаһан уулзалгануудые, выставкэ болон концертнүүдые үнгэргэлгэдэ литературын болон искусствын ажал ябуулагшадые үргэнөөр хабаадуулхыень Буряадай АССР-эй Соёлой министерствэдэ, Уран зохёолшодой, Уран зураашадай ба Композиторнуудай холбоонуудта даалгаха.

14. Арадай гэгээрэлэй хүдэлмэриин, дороһоо ургажа ябаа үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, һургаха талаар түрүү дүй дүршэлэй асуудалнуудые тунхаглаха хүдэлмэриие һайжаруулхыень, толилогдоһон материалнуудай шанарые дээшэлүүлхыень, залуушуулда дунда эрдэм олгохо хэрэгэй политическэ, экономическа ба социальна удха шанарые эли тодоор, гүнзэгыгөөр харуулхыень Гэгээрэлэй министерствые, Техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалай управлениие, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Телевидени ба радиодамжуулгын талаар комитедые, республикын, аймагуудай газетэнүүдэй, «Байгал» журналай редакцинуудые уялгалха.

15. Профсоюзай, комсомолой эмхинүүдтэй хамта нютагай һургуулиин гадуурхи эмхи зургаануудые, пионернүүдэй байшангуудые, эдир техник болон натуралистнуудай станцинуудые, үхибүүдэй хүгжэмэй, уран һайханай, спортивна һургуулинуудые, ажалай болон амаралтын лагерьнуудые, аяншалгын туристическэ станцинуудые, спортивна баазануудые үргэдхэхыень, тэдэнэй хүдэлмэри һайжаруулхыень Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдые, арадай гэгээрэлэй зургаануудые уялгалха.

16. Техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалай Буряадай управлениие болон баазова предприятинуудые уялгалха:

— залуу хүдэлмэришэдые бэлэдхэлгэдэ таарамжатай һайн гэжэ тоологдоһон дунда һуралсалай профтехучилищинуудые олошоруулха, бэхижүүлхэ, тэндэхи мэргэжэл шудалалгын болон юрэнхы эрдэмэй һуралсалай һайн шанарые хангаха. Профтехучилищинуудые дунда эрдэмтэй хүдэлмэришэдые бэлэдхэдэг болгон хубилгаха түсэб удаа дараалуулан бэелүүлхэ;

— юрэнхы дунда эрдэмэй һургуулиие дүүргэһэн залуушуулда хүдэлмэришэдэй мэргэжэл олгодог техническэ училищинуудые хүгжөөхэ, техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалда тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ;

— нэгэ-хоёр жэлэй туршада хүдэлмэришэнэй элдэб мэргэжэлдэ һургадаг профтехучилищинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха, тэндэ һурагшадта үдэшын (халаанай) юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта залуушуулай һуралсаха арга нүхэсэл олгохо.

17. Профтехучилищинуудай һурагшадта үйлэдбэриин дүй дүршэл олгохо хэрэг һайжаруулхыень, тэдэнэрэй мэргэжэлэй бэлэдхэлые нарижуулхыень, үндэр бүтээсэтэйгээр ажалладаг арга нүхэсэлдэ һургаха хэрэгтэ анхаралаа хандуулхыень техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалай, предприяти, барилгын эмхинүүдэй, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха. Мүнөө үеын техникэ болон технологиие, эрдэм ухаанай үндэһөөр ажал эмхидхэлгые шудалжа байгаа түрүү предприятинууд дээрэ һурагшадые үйлэдбэриин дүй дүршэлдэ дадхуулха.

18. Техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалые дүүргэжэ гараһан залуушуулда халуун анхарал хандуулжа, бэеэ даагаад ажаллажа эхилхэһэнь хойшо ажалай үндэр бүтээсэ туйлаха шухала арга нүхэсэлнүүдые олгохо, юрэнхы болон техническэ һуралсалаа дээшэлүүлхэ, үдэшын һургуулинуудта һуралсагшадта хууляар тогтоогдоһон хүнгэлэлтэнүүдые олгохо ябадал хангахыень предприяти болон ажахынуудай, техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалай газарнуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхаха.

19. Профтехучилищинуудай багшанар мастернууд болгожо, һайн бэлэдхэлтэй инженер, технигүүдые эльгээхыень, техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалай хүдэлмэрилэгшэдые гэр байраар, ажаһуудалай һайн байдалаар хангахын түлөө хэмжээнүүдые абахыень баазова предприятинуудай, министерствэнүүд болон ведомствэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхаха.

20. Һургуулинууд болон профтехучилищинуудай хүдэлмэридэ анхаралтайгаар хандажа, ажал ябуулгануудайнь хойноһоо хиналта болон туһаламжаяа үргэдхэхыень, ажалайнгаа аша үрэнүүдэй түлөө багшанарай, мастернуудай ба хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгыень, эдэбхи үүсхэлыень дээшэлүүлхэ таарамжатай оршон байдал байгуулхыень, үхибүүдые болон эдиршүүлые һургаха, хүмүүжүүлхэ асуудалнуудые ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй сессинүүд, гүйсэдхэхэ комитедүүдэйнь заседанинууд дээрэ табижа, зүбшэн хэлсэдэг байхыень Гэгээрэлэй министерствые, Техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалай управлениие, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдые уялгалха.

21. Гүйсэдхэхэ комитедүүдэй дэргэдэхи хуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй хэрэгүүдэй талаар комиссинуудай хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхыень, үхибүүдэй зүгһөө хуули гурим хазагайруулалгые һэргылхэ тодорхой хэмжээнүүдые абахыень ажалшадай депутадуудай аймагуудай, районуудай болон городуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые уялгалха.

22. 1972—1975 онуудта юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудые болон техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалай училищинуудые хүгжөөхэ түсэб зохёожо баталхыень республикын Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

«Бүгэдэ ниитын дунда һуралсалда залуушуулай оролгые түгэсхэхэ, юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиие саашадань хүгжөөхэ тухай ба «Техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалые нарижуулан һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолнуудаар, партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдээр табигдаһан зорилгонуудые хэлбэришэгүйгөөр дүүргэхэ хэрэг хангахын тулада республикын бүхы ниитын эдэбхитэй хабаадалгатайгаар ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүд, арадай гэгээрэлэй зургаанууд, һургуулинуудай багшанарай коллективүүд, техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалай хүдэлмэрилэгшэд бүхы хүсэ шадабаряа элсүүлхэ бэзэ гэжэ Буряадай АССР-эй Верховно Совет этигэл найдабаритайгаар мэдүүлнэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ,
Соведүүдэй байшан.
1972 оной октябриин 17.

РЕДАКЦИДА ХАРЮУСАНА

«ЦЫРЕНЖАБ НАЙМААШАН БА АЛЦАГАЙ АРХИНШАД»

...имэ гаршагтай фельетон манай газетын сентябриин 30-...ай номерто толилогдоо һэн. Зэдын аймагай Алцаг нютагта ...һуудаг Цыренжаб Санжеев гэгшэ магазинһаа архи ху...даҗа абаад, һүниин сагта вөрынгөө гэрһээ тэрэнэйнгээ ...гыень нэмээгээд, архиншадта худалдана, Алцагай сомсо...дэй гүйсэдхэхэ комитет архиншадтай тэмсэл шангадхаха ...лаар биратай ажал хэнэгүй гэжэ тэрэ фельетон соо шүүм...эгдэһэн байгаа.

«Тус фельетон соо хэлэгдэһэн баримтанууд булта зүб гэ...э элирүүлэгдэбэ. Энэ асуудал Ториин совхозой дүрбэдэхи ...деления партбюрогой, Алцагай сомсоведэй гүйсэдхэхэ ...митедэй хамтын заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн бай...а.

Ц. Санжеевэй бэеын элүүрые (нюдэ муутай инвалид) ха...ада абажа, тэрээндэ шанга һануулга хэгдэбэ. Хэрбээ да...ин нэгэшье иимэрхүү баримтын Ц. Санжеевэй зүгһөө үзэг...ө, дуулдаа һаань, тэрэниие хуулиин харюусалгада хабаа...уулха гэһэн шиидхэбэри абтаа. Сомсоведэй гүйсэдком, от...елениин партбюро архиншадтай тэмсэл һайжаруулха талаар ...эзэнүүдые хараалба» гээд Алцагай сомсоведэй гүйсэд...хэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Буянтуев, отделениин ...артбюрогой секретарь нүхэр Бадмаев гэгшэд газетын редак...ида һаяхан мэдээсэһэн байна.

Каунас хотын олон ажахынууд городой юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулинуудай һуралсалай болон материальна үндэһэ бэхижүүлхэ гэһэн һайхан заншалтай болонхой. Автоматизациин хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ Каунасай туршалгын заводойхид энэ хэрэг эдэбхитэйгээр дэмжэдэг. Энэ предприяти дунда һургуулинуудта харуулан ойлгуулха зүйлнүүдые, спортын хэрэгсэлнүүдые абахыень мүнгэ үгэдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: автоматизациин хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ туршалгын заводой түлөөлэгшэд Каунасай 28-хи һургуулида.

ТАСС-ай фотохронико.

ШУХАГ ЗҮЙЛНҮҮД ОЛДОБО

Европо, Ази түбинүүдэй элдэбын газар нютагуудаар добтолжо, арад зониень үймүүлһэн түгэс хүсэтэй гунны гэдэг арадай алдар суу дэлхэйн түүхын муу ёротой хуудаһануудай нэгэн байһан юм. Манай зуун жэлэй бүри урда тээ үшөө гурбадахи, хоёрдохи зуун жэлэй үеэр гуннуудай сэрэгэй холбоон Забайкалида, Монголдо байһан түүхэтэй. Эрдэмтэдэй малталга хэжэ олоһон зүйлнүүд энээниие гэршэлдэг байна.

Үнгэрэгшэ зуун жэлэй эсэс багаар ородой географическа общестовын Хяагтадахи отделениин округой врач, удаань Краковай университедэй профессор Ю. Д. Талько-Гринцевич буряад орондохи гуннуудта хабаатай юумэнүүдые шэнжэлжэ эхилһэн юм. Хяагта шадарай Ильма гэдэг газарта гуннуудай ноёдые хүдөөлүүлһэн газар малтажа олоо һэн ха. Эндэһээ һонин зүйлнүүдые оложо, эртэ урда сагай сэрэгшэдэй байдал шэнжэлхэдэнь туһатай байба. Эдэ зүйлнүүдээ Ю. Талько-Гринцевич В. А. Обручевой нэрэмжэтэ Хяагтын музейдэ бэлэглэһэн, тэдэнь мүнөөшье болотор байдаг.

Үшөө 1949 ондо түүхын эрдэмэй доктор, мүнөө академик А. П. Окладников Ивалгада гуннуудай городищиие малтажа эхилээ һэн. Тон һонирхолтой, түүхэдэ тусгаар ехэ удха шанартай городищи байһаниинь элитэ.

Хизаар ороноо шэнжэлэлгын Хяагтын музейн директор Р. Ф. Тугутов табяад онуудай үеэр Хяагтаһаа 25 модоной газарта оршодог Мойһотодо гуннуудай шэнэ уурхай олоо һэн. Ехэ мэргэжэлтэн антрополог, хүнэй тархиин яһаар тодорхойлдог Н. Н. Мамонова эндэхи малталгада хабаадуулагдаа бэлэй. Энэ хүнхэртэ 80 гаран хүниие хадагалһан хүүр олдоо.

1956 ондо энэл музейн олоһон хүүрэй уурхай һонин материал үгэһэн байна. 2,5 метр газарта булаһан хуурсаг олдоо һэн. Модоор хэһэн хуурсагынь ехэ удаан (хоёр мянгаад жэл соо хэбтээ) болоһоншье һаа, яһала һайн байгаа. Хуурсагайнь хоёр тээхи нэгэ-нэгэ таһалгаханууд соонь—элдэбын зүйлнүүд. Тухайлбарида 50—55 наһатай эрэ хүн хүдөөлүүлэгдэһэн хаш. Эдээнь соонь юун байгааб гэхэдэ: хутагын түмэр эшэ, номын хүбшэргэ, сэрэгэй мориной зэмсэг — хазаар, хазаарай сахаригууд болон бусад байгаа. Энэ хүүр шадар түмэрэй шаара мүн олдоо. Энэ багта гуннууд түмэр хайлуулдаг байжа болоо ха гэһэн тухайлбари бии.

Гуннуудай ябаһан газарые шэнжэлэлгэ үргэлжэлһөөр. Табяад жэл болоод, Ильма гэжэ газарта археологууд дахяад ерэбэ. Н. Б. Коноваловай түүхэтэй Буряадай филиалай экспедици 1970 ондо гуннуудай ноёной хүүр эндэһээ олоһон байна. Барилгын шулуугаар хэһэн арбан таһалгахануудтай ехэ бүхэ хүүр олдоо. Буряадай археологуудай эрхим нүхэр академик А. П. Окладников һаяшаг энээгүүр ябаад ошоо. Имэрхүү хүүр Монголдо олдоо һэн, бэшэ тээ хаанашье дайралдаагүй юм гэжэ эрдэмтэ хэлээ. Энэ хүүрэй гүнзэгынь 10—11 метр тухай ха гэжэ тухайлагдана. Эндэ юун байхаб, мэдэгдэнэгүй. Мүнөө дээрээ археологууд 5 метр хараатай малтаад байна. Саашань хэхэ ажал ехэ даа. Тиин энэ гайхамшаг дурасхаалые үлөөхэ хэрэгтэй. Теэд яажа үлөөлтэйб? Инженер-барилгашан, геолог энэ талаар үгээ хэлээдүй байна. Тиин дурасхаалта энэ газар тон шухаг, һонирхолтой юумэн болоно.

Хяагтын аймагай дэбисхэр дээрэ хүһөө шулуун дээрэ хэһэн бэшэлгэ, зураг гэхэ мэтэнүүд олон юм. 1956 ондо музейн экспедици Хяагта шадар тэмээн хамбын, гуннуудай гэрэй зурагуудые олоо һэн. Эдээниие музей бүридхэлдэ абадаг юм.

Үнгэрһэн сагай иимэ зүйлнүүд хадаа түрэл хизаарай түүхэ шэнжэлхэ хэрэгтэ ехэ туһатай байдаг.

А. СУРМАЧ,
СССР-эй географическа бүлгэмэй бодото гэшүүн.

Спорт — *Спорт* — *Спорт*

ГТО-гой МЕДАЛЬДА ХҮРТЭХЭНЬ

Госстрахай Буряадай управлениин коллектив Агууехэ Октябриин 55 жэлэй ойн урда тээ мэргэн буудалгаар ГТО-гой нормые тушааха гэжэ шиидэһэн юм. Тиин тэдэнэр уржадэр мэргэн буудалгаар мүрысөө үнгэргэбэ.

Коллективэй гэшүүд хүгшэн, залуугүй мүрысөөндэ хабаадаа. Эрэшүүлэй дундаһаа 100-һаа 96 очкотой болоһон В. Ц. Дамбаев 1-дэхи, Ж. С. Ухеев—2-дохи, Ц. Б. Будаев, Б. Х. Насибулин 3-хи һууринуудые эзэлээ.

Зууһаа 80 68, 64 очко суглуулһан З. В. Загузина, О. Просекина, Г. М. Тухалова гэгшэд эхэнэрнүүдэй дундаһаа шалгараа. Тус мүрысөөндэ түрүү һууринуудые эзэлһэн хүнүүд ДОСААФ-ай эхин организациин грамотануудаар шагнагдаа. Мэргэн буудалгаар ГТО-гой мүнгэн болон алтан медальнуудта хүртэхэ нормо дүүргэһэн хүнүүд тэдэнэрэй дунда бии.

Ц. БУДАЕВ,
ДОСААФ-ай эхин организациин түрүүлэгшэ.

ОЛИМПИАДЫН ГЕРОЙНУУД

ЯАНАЙ АЛТАН ШТАНГА

Олон дахин дэлхэйн чемпион болоһон Яан Тальтсай шанда хүртэхын тула «Яанай штанга» гэһэн мүрысөөндэ Эстониин хүндэ атледүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Энэ мүрысөөн имагтал хүндэ атлетикэдэ дуратайшуулые бэшэ, харин бүхы хүнүүдые һонирхуулдаг болоһоор үнинэй. Мексикэдэ болоһон Олимпиадада мүнгэн медальда хүргэгшэ Мюнхэндэ шалгаржа, олимпийскэ чемпионой нэрэ солодо хүртэжэ, нютагайхидайнгаа этигэл найдабарине харюулба.

Олимпиадын эхилхын урда тээ, энэ жэлэй май һарада Констанц хотодо үнгэргэгдэһэн Европын чемпионадта Тальтс нэгэдэхи хүндэ шэгнүүртэ мүрысэхэдөө, бүхы дүрбэн алтан медаль абаа һэн. Тиихэдэ тэрэ дэлхэйн хоёр рекорд тогтообошье, сэдьхэлээ ханангүй үлэһэн байгаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, гурбалжан үргэлгөөр дүн хамтадаа 600 килограмм туйлахые хүсэһэн юм.

Тэрэ таряашанай бүлэдэ түрэжэ, хүмүүжэн ехэ болоходоо, балшар бага наһанһаа ажалда дүршэлтэйгөөр хүдэржэн хүмүүжэһэн байна. Тэрэ урдаа табиһан зорилгоёо заабол дүүргэдэг һэн. Спорт эрхилжэ эхилхэдэнь, тэрэнэй ажалша бүхэриг зангынь үетэн сасуутаниень гайхуулха. Яан нэгэшье һорилгоёо алгасадаггүй байгаа Удаан саг соо тэрэ тренергүйгөөр һорилго хэжэ, мэргэжэлээ дээшэлүүлһэн юм гэжэ үсөөхэн хүн мэдэхэ байха. «Өөрынгөө түсэбөөр» һорилго хэжэ, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлжэ, Эстониин, удаань СССР-эй чемпион болоо һэн. Европын, дэлхэйн чемпионой нэрэ солодо хүртөөд, 1968 ондо Мехикэдэ болоһон Олимпиадада хоёрдохи һуури эзэлжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаа.

Түрэл Таллин хотодонь үнгэргэгдэһэн ороной түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ хабаадалсахадаа, Тальтс гурбалжан үргэлгөөр дэлхэйн рекорд тогтообо — 587,5 килограмм. Тиихэдэ Москвагай хүндэ атлет Юрий Козин, Ленинградай спортсмен Павел Первушин тэрээнтэй тэн тэрээ тулалдаһан байгаа. Энэ шанга тэмсэлдэ илажа гарахын тула дэлхэйн рекорд тогтоохо хэрэгтэй байгаа.

Мюнхендэ болоһон XX Олимпиадада спортсмен рекорднуудые тогтоохо бэшэ, харин заабол илалта туйлаха гэһэн зорилго урдаа табиһан байха юм. Тиин тэрэ һанаһандаа хүрэжэ, зориһоноо бэелүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Советскэ Союзай чемпионадта илагшад (зүүн гарһаа)—Ю. Козин, Я. Тальтс, П. Первушин.

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

АДДИС-АБЕБЭ

ҮНДЭР СЭГНЭЛТЭ

ТАСС

Эфиопидо совет врачнуудай хэһэн ажал ябуулгые Эфиопиин император 1 Хайле Селассие үндэрөөр сэгнэбэ.

Эмнэлгын мүнөөнэй онол арга нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ больниинын хүдэлмэрилэгшэд горитой амжалта туйлаа гэжэ Совет Улаан Хэрээһэнэй, Деджазмач Балчай нэрэмжэтэ больница бариһанһаа хойшо хорин табан жэлэй ойн баяр ёһолол дээрэ император мэдэрээ. Энэ больница Аддис-Абебэ хотодо баригдаһаншье һаа, ороной элдэб провинцинуудай ажалшадта медицинскэ туһа хүргэнэ гэжэ 1 Хайле Селассие тэмдэглэбэ.

Орон доторхи медицинскэ хангалга һайжаруулхын тула ехэ хүдэлмэри хэһэнэйнь түлөө Эфиопиин арад зон совет мэргэжэлтэдтэ баясхалан хүргэнэ гэжэ Эфиопиин гүрэнэй толгойлогшо хэлэбэ.

Эфиопидо элүүрые хамгаалгын хэрэг хүгжөөлгэдэ ехэ туһа хүргэһэнэйнь түлөө 1 Хайле Селассие үгынгөө түгэсхэлдэ Советскэ Союзда баясхалан хүртэбэ.

РИМ

Ниитэ национальна буһалгаан

ТАСС

Италиин барилгын промышленностиин 1 миллион 200 мянган хүдэлмэришэд 24 часай ниитэ национальна буһалтаа октябриин 31-дэ соносхоо. Салин хүлһыень нэмээхэ, ажаллаха арга боломжыень һайжаруулха ба бусад эрилтэнүүдые барилгашад табина. Буһалгаанай болохо үеэр хүдэлмэришэдэй митингнүүд, сутлаанууд, демонстрацинууд үнгэргэгдөө.

БЕЙРУТ

Израилиин сэрэгүүдэй харата ябуулганууд

ТАСС

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые Тель-Авив улам шахардуу болгоно.

Сириин һуурин тосхонуудые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоһоһоо гадна, Израилиин авиаци Ливанай урда захын хото городуудта, һуурин тосхонуудта добтолбо. Бейрудэй хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Израилиин «фантом» түхэлэй гурбан истребитель-бомбардировщик Ливанай урда, зүүн- урда районууд дээгүүр ниидэбэ.

Октябриин 31-нэй үдэһөө хойшо Израилиин самолёдууд Ливанай агаарай дайда руу дахинаа нэбтэрэн ороһон байна.

БЕРЛИН

М. КОЛИИН МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

ООН-ой Уставай дүримүүдтэй зохилдуулан, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй — ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаае хүгжөөхэ шухала гэжэ ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи статс-секретарь М. Коль тэмдэглэбэ. «Уласхоорондын ёһо гурим сахиха», ГДР-тэхи бүлгэмэй эндэ болоһон сутлаан дээрэ үгэ хэлээ.

ГДР ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаанай үндэһэ һуури тухай договор батална хөөрэлдөөнүүдые амжалтатай һайнаар дүүргэхэ арга боломжо ГДР-эй зүгһөө хангагдаа гэжэ М. Коль хэлэбэ. ГДР-эй ба ФРГ-гэй бэеэ дааһан, дулдыданги бэшэ байдалые али али талаһаа хүндэлэлгэ Европодохи шахардуу байдал һуларуулха, хоёр гүрэнэй хүн зоной аша туһада харюусаха байна.

ДЕЛИ

Р. Раогой пресс-конференци

ТАСС

Индиин Коммунис партиин Центральна гүйсэдхэхэ комитедэй эндэ болоод дүүрэһэн пленумэй дүнгүүдтэ зорюулжа, Индиин Компартиин Национальна соведэй генеральна секретарь Раджешвара Рао пресс-конференци үнгэргэбэ. Орон дотороо хубилалтануудые хэхын түлөө, национальна экономикын гол үндэһэ һуури хүгжөөхын, дары түргэн индустрижүүлхын түлөө, газарай демократическа реформо бэелүүлхын түлөө тэмсэхэ гээшэ Индиин коммунистнуудай түрүүшын ээлжээнэй зорилго болоно.

Энэдхэг арадай аша туһада Индиин Компарти оролдоно гэжэ Р. Рао саашадаа тэмдэглээ. Индидэ хэгдэжэ байгаа социально-экономическа хубилалтануудай программые буруу һүргэхэ гэжэ һэдэдэг хархис хүсэнүүдтэ шанга харюу үгэхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлэн нэгэдүүлхэ уряатайгаар демократическа хүсэнүүдтэ хандаба.

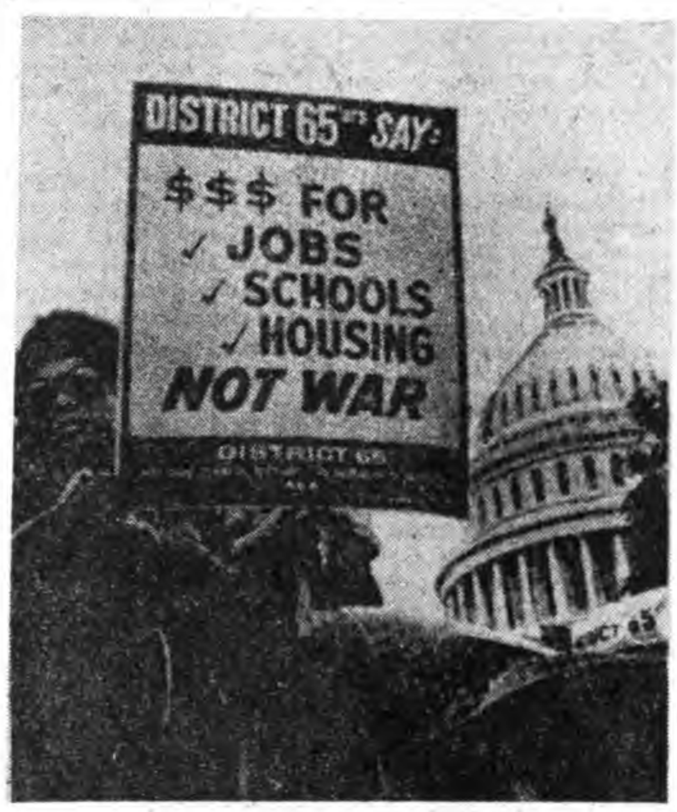

Эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг американ арад зон США-гай Вьетнамда хэжэ байһан дайе зэбүүрхэн буруушаана. Дайнда эсэргүү энэ тэмсэл ДРВ-гэй түб хото Ханойе бомбодолгын һүүлээр илангаяа эршэдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Долларнуудые дайн сэрэгтэ бэшэ, ажал, гэр байра, һургуулину удта үгэхэ» гэһэн транспарант бариһан демонстрантнууд Вашингтондохи Капитолиин байшангай дэргэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ХАНОЙ

ПФЛ-эй ЦК-гай мэдүүлгэ

ТАСС

Лаосой патриотическа фронтын Центральна Комитет мэдүүлгэ тунхаглахадаа, Вьетнамда амгалан байдал һэргээхэ тухай асуудалаар ДРВ-гэй правительствын баримталдаг хараа бодолые бүрин дэмжэжэ байһанаа мэдүүлбэ. Вьетнамай Демократическа Республикын дурадхаһан «Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээнэй» проект дайе зогсоожо, Вьетнамда амгалан байдал һэргээхэ арга олгохо байна гэжэ Лаосой патриотическа фронт тоолоно гээд мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

Р. Чандрын мэдүүлгэ

ТАСС

Урда Африка империализмын баазань болоно. Эндэһээ Африкын бэеэ дааһан оронуудта добтолон, Африка түбиие дахинаа эзэмдэхэ һэдэлгэ гартана гэжэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй (ВСМ) генеральна секретарь Ромеш Чандра мэдүүлбэ. Урда Африкын Республикын хархис засагай үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг политикада эсэргүү тэмсэл саашадаа ябуулха асуудалые зүбшэлжэ байһан ООН-ой Генеральна Ассамблейн Политическэ тусхай комитедтэ Р. Чандра үгэ хэлэһэн байна.

Үндэһэ яһанай илгаа гаргалгые буруушааһан хэсэртэй хубхай хооһон үгэ хэлээд, үнэндөө ЮАР-ай правительствада туһа хүргэдэг баруун гүрэнүүдэй харата ябуулгануудые ВСМ-эй генеральна секретарь эрид буруушааба.

САНТЬЯГО

С. Альендиин шиидхэбэри

ТАСС

Чилиин президент Сальвадор Альенде правительстваяа шэнэдхэн хубилгахаар шиидэ гээд Республикын президентын канцеляриин пресс-албанһаа мэдээсэбэ. Чилиин Министрнүүдэй кабинедэй шэнэ бүридэлые Сальвадор Альенде энэ неделидэ соносхохо юм гэжэ пресс-албанай мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

„Аполлон-17" гэдэг замбуулинай онгосые ниидхүүлхэ бэлэдхэл дүүрээ

ТАСС

Һара худар ниидхүүлэгдэхэ «Аполлон-17» гэжэ замбуулинай онгосо жолоодохо космонавтнууд Хьюстондэхи (Техас штат) замбуулинай жолоодогдодог онгосонуудай түбтэ бэлэдхэл гаража дүүргэбэ. «Аполлон-17» гэдэг замбуулинай онгосо 1972 оной декабриин 6-да ниидхүүлэгдэхэ юм гэжэ замбуулинай экипажай командир Юджин Сернан, октябриин 31-дэ Хьюстондэ болоһон пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ.

ДЭЛХЭЙН ОЛОНИИТЫН ҮНЭН ЗҮБ ЭРИЛТЭ

ВАРШАВА. Вьетнамай Демократическа Республикын правительствын октябриин 26-да тунхаглаһан мэдүүлгые Ази, Африкын арадуудтай Польшын һаналаа нэгэдэлгын комитет бүрин дэмжэжэ, баатарлиг тэмсэлдэнь вьетнам арадтай һанал нэгэтэй байһанаа мэдүүлбэ.

ДРВ-тэй хэһэн хэлсээнэйнгээ уялгануудые США-гай правительство дүүргэжэ, эзэрхэг түримхэй дайгаа дары болюулха ёһотой гэжэ комитедэй мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

БЕРЛИН. Вьетнамай арадтай ГДР-эй һаналаа нэгэдэлгын комитет мэдүүлгэ тунхаглахадаа, Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээндэ США дары гар табиха ёһотой гэһэн эрилтэ хэнэ.

БРАТИСЛАВА. Октябриин 26-най мэдүүлгэ дотор элирхэйлэгдэһэн ДРВ-гэй правительствын үнэн зүб эрилтэнүүдые дэмжэжэ, Словакиин хүн зон митинг, суглаануудые үнгэргэнэ. Вьетнам арадай эб найрамдалта хүсэл эрмэлзэлые халуунаар дэмжэнэбди гэнэ.

СТОКГОЛЬМ. Вьетнамда амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээндэ дары гараа табиха эрилтэ Швециин гадаадын хэрэгүүдэй министр Кристер Викман американ правительствын урда табиба. Хэлсээндэ гар табилгаяа Холбоото Штадуудай хойшолуулжа байһан ушар дэлхэйн арад зоной һанаае зобооно, дурыень гутаана гэжэ Швециин министр, Стокгольмдо болоһон митинг дээрэ мэдүүлээ.

БУЭНОС-АЙРЕС. Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээндэ гар табилгаяа хойшолуулхагүйень уряалан американ правительствада хандаха эрилтэтэйгээр вьетнам арадтай һаналаа нэгэдэхэ Аргентинэдэхи хүдэлөөнэй түлөөлэгшэд гадаадын хэрэгүүдэй министр Эдуардо Маклоклинда хандаба.

(ТАСС).

НЬЮ-ЙОРК

ИНДОХИТАДТАХИ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Урда Вьетнамай Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд эдэбхитэй добтолгонуудые хэжэ, хойто сектортэхи районно шухала хоёр түбые эзэлэн абаба. Артиллереэр һамна буудаһанайнгаа һүүлээр Куангнгай провинцидахи Бато хотые, Куангнам провинцидахи Кюэшон хотые эзэлһэн байна.

Биньдинь провинциин эрье шадарай нютагуудта, Түбэй хада гүбээлиг газартахи Контум хото шадар шанга тулалдаанууд боложо үргэлжэлһөөр. Эндэ дахуул армиин сэрэгүүд ехэ гээлтэ хоролтодо оробо.

ПАРИЖ. (ТАСС). Пномпень хотые ороной ехэ порт — Кампонгсомтой холбодог стратегическэ шухала үүргэтэй 4-дэхи харгые Камбоджын патриотическа хүсэнүүд дахинаа буляан абаба.

ХАНОЙ. (ТАСС). Июльһээ октябриин 10 хүрэтэр Меконг мүрэнэй адагтахи Киенфонг провинцида болоһон байлдаануудай үеэр сүлөөлэлгын хүсэнүүд сайгон сэрэгүүдэй 3375 солдадые хүлһөөнь буулгаа гэжэ АПО агентство дамжуулба.

Октябриин 20-һоо 28 хүрэтэр Сайгон шадарай Зядинь провинциин хойто захада болоһон байлдаануудай үеэр эндэхи патриодууд дайсанай бүлэг сэрэгшэдые бүһэлэн хүреэлээд, 200 гаран солдадые хүлһөөнь буулгаһан, 3 самолет буудажа унагааһан, 2 танк һандааһан байна.

Октябрь һарын түрүүшын хахадта ороной баруун-хойто захаар, 5-дахи харгы шадар болоһон байлдаануудта Камбоджын патриодууд дайсанай 750 солдадые хүлһөөнь буулгаа гэжэ АКИ агентство мэдээсэнэ.

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республикын нютагуудые американ самоледууд бомбодожо үргэлжэлһөөр. Октябриин 30-да Донгхой хотые, зарим провинцинуудай һуурин тосхонуудые бомбодоһон байна.

Сэрэгэй эдэ гэмтэ ябуулгануудыень ДРВ-гэй МИД-эй түлөөлэгшэ эрид буруушаагаад, Хойто Вьетнамые бомбодолгоёо дары болюулха эрилтэ США-гай урда табиба.

ТОКИО

Атомна ракетоносец—Сасэбо портдо

ТАСС

США-гай «Тракстон» гэжэ атомна ракетоносец Японой Сасэбо хотын порт худар оробо. Дурна зүгтэхи США-гай далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй эгээн ехэ баазын байдаг Иокосука хотын порт руу американ сэрэгэй атомна кораблньууд ородог юм. Иокосука хотын портые США-гай долоодохи флодой стратегическэ, тактическа саг үргэлжын бааза болгохые пентагон хараална гэжэ хэблэл мэдээсэнэ. Сасэбое гол пункт болгохо гэжэ оролдоно. Хархис хүсэнүүдэй эдэ ябуулгануудые ороной демократическа хүсэнүүд, эдэ хотонуудай хүн зон эрид буруушаана.

ВАШИНГТОН

Конгрессэй сесси дүүрэбэ

ТАСС

США-гай конгрессэй сесси хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Шэнэ бүридэлэй сесси ерэхэ жэлэй январиин 3-да сугларха юм. Президентын һунгалта тэрэнэй урда тээ —ноябриин 7-до үнгэргэгдэжэ, сенадай бүридэлэй гурбанай нэгэ хубинь, түлөөлэгшэдэй палатын бүридэл сүм шэнээр һунгагдаха байна.

ДАМАСК

Сириин президент О. Винцертэй уулзаба

ТАСС

Сириин президент Хафез Асад албанай хэрэгээр эндэ ерэһэн ГДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Отто Винцертэй уулзаба. Хоёр ороной хоорондохи харилсаанай, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай асуудалнууд хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэлэгдэһэн байна.

Израилиин эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүсэгшэ араб арадуудай тэмсэлые дэмжэһэнэйнь түлөө президент Хафез Асад ГДР-эй правительствада баяр баясхалан хүргэбэ. Хоёр ороной хоорондын хани барисаата харилсаае хүгжөөн бэхижүүлхын тула Сири бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ байха гэжэ тэрэ найдуулаа.

ВАШИНГТОН

Н. Рокфеллерэй мэдүүлгэ

ТАСС

Хоёр ороной хоорондохи харилсаае һайжаруулхын тула СССР-эй ба США-гай правительствын хэдэг ябуулганууд уласхоорондын оршон байдалда һайнаар нүлөөлнэ гэжэ Нью-Йорк штадай губернатор Нельсон Рокфеллер Хэблэлэй национальна клубта үгэ хэлэхэдээ, мэдүүлээ. Американ-совет хөөрэлдөөнүүд «уласхоорондын түгшүүрил һуларуулха, амгалан байдал тогтоохо арга олгоно» гэбэ. Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай хоорондо һаяхан баталагдаһан худалдаа наймаанай хэлсээн хоёр ороной хоорондохи харилсаае һайжаруулха байна гэжэ губернатор тэмдэглээ.

МАДРИД

ҺУРАХА АРГАГҮЙДЭНЭ

ТАСС

Испаниин 1 миллион үлүүтэй үхибүүд һургуулида һураха аргагүй байна гэжэ «Куадернос пар эль диалого» журнал бэшэнэ. Энээнһээ уламжалан, ороной элдэб районуудта, хотонуудта демонстрацинууд үнгэргэгдөөд, тэдээндэ хабаадагшад шэнэ һургуулинуудые бариха, багшанарай тоое олошоруулха эрилтэ табина.

ҺҮҮЛЭЙ ҺОНИН

ФКП-гэй СЕПГ-гэй ХАМТЫН КОММЮНИКЕ

ПАРИЖ. (ТАСС). СЕП[...] эй Политбюрогой гэшү[...] ЦК-гай секретарь Курт Х[...] гер түрүүтэй Германиин С[...] циалис нэгэдэмэл парти[...] делегаци Франциин Комму[...] нис партиин уряалаар о[...] тябриин 21-һээ 29 болото[...] Францида хани ёһоор ај[...] шалба.

1969 оной июньдэ бол[...] һон Коммунис ба хүдэл[...] ришэнэй партинуудай улас[...] хоорондын зүблөөн дэ[...] хэгдэһэн тобшололой [...] байһые дэлхэй дээрэхи р[...] волюционно тэмсэлэй хү[...] жэлтэ баталба гэжэ хоёр п[...] ти тэмдэглээ гээд ФКП-[...] СЕПГ-гэй делегацинууд[...] хоорондын хөөрэлдөөнү[...] тухай хамтын коммюни[...] дотор хэлэгдэнэ. Маркс[...] ленинизмын, пролетар[...] интернационализмын [...] ёһонуудые үндэһэн бол[...] уласхоорондын комму[...] хүдэлөөе бэхижүүлхын т[...] лөө хоёр парти саашадаа[...] тэмсэхэ байха.

КПИ-гэй ДЕЛЕГАЦИ ПРАГАДА

ПРАГА. (ТАСС). Парти[...] генеральна секре[...] М. Вильнер түрүүтэй И[...] раилиин Коммунис парт[...] делегаци Чехословак[...] Коммунис партиин ЦК[...] уряалаар эндэ ерэбэ.

ДҮРБЭН ГҮРЭНЭЙ ЭЛШЭН САЙДАЙ УУЛЗАЛГА

БАРУУН БЕРЛИ[...] (ТАСС). Бүхы талануудай[...] һонирхуулдаг асуудалну[...] даар һанамжануудаа з[...] шэлхын тула СССР-[...] США-гай, Франциин, Вел[...] кобританиин элшэн сайд[...] дай ээлжээтэ уулзалга о[...] тябриин 31-дэ Хиналтын С[...] ведэй байһан байшан [...] эхилбэ.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ТУШААЛҺАА БУУБА

МОНТЕВИДЕО. (ТАСС[...] Уругвайн Министрнүүд[...] кабинет бүхы дээрээ т[...] шаалһаа бууба. Тушаалһ[...] бууха гэһэн шиидхэбэрии[...] президент Хуан Мария Бо[...] даберри зүбшөөгөөд, ш[...] правительство эмхидхэн б[...] ридуулхэ зорилготой хө[...] рэлдөө хэжэ эхилээ.

ВИЗЭ ҮГЭХЭЕЭ АРСАБ[...]

ВАШИНГТОН. (ТАСС[...] Эб найрамдалай түлөө [...] дээжэ тэмсэлшэ, шажан[...] санһаарта Д. Берриган[...] Вьетнамай Демократичес[...] Республика ошохо гэхэдэ[...] США-гай Юстициин ми[...] стерство визэ үгэхээ арса[...]

Дайнда эсэргүү ябуул[...] эдэбхитэйгээр хэһэнэйнь т[...] лөө тэрэниие 3 жэлээр т[...] мэдэ хааха гэһэн шиидхэб[...] рн 1970 ондо гаргагдаа һ[...] Дайнда эсэргүү ябуулга [...] хэ ёһогүйш гэһэн хэлсээт[...] гээр байгша оной январ[...] тэрэниие болзорһоо урид [...] лөөдэ гаргаһан байгаа.

ООН-до ШЭНЭ ГЭШҮҮД ҺУНГАГДАА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС[...] Урда тээнь һунгагдаһан [...] шүүдэй эрхэ түлөөлэл[...] гурбан жэлэй болзорой [...] сэһэнтэй дашарамдуул[...] Экономическэ, социальна [...] велэй юһэн шэнэ гэшүү[...] ООН-ой Генеральна Асса[...] лей нюусаар дуугаа [...] гын гуримаар һунгаба.

Алжирай, Бразили[...] Франциин, Малиин, Мон[...] лой, Голландиин, Испани[...] Тринидадай, Тобагын, Уга[...] дын түлөөлэгшэд гэшүүд [...] ложо һунгагдаа. Тэдэ[...] эрхэ түлөөлэлгэ 1973 он[...] январиин 1-һээ эхилхэ.

Эдээнһээ гадна, бусад [...] гүрэнэй: Боливиин, Бур[...] диин, Чилиин, КНР-эй, Фи[...] ляндиин, Гантиин, Ве[...] риин, Японой, Ливанай, М[...] лагасийска Республики[...] Малайзиин, Шэнэ Зе[...] диин, Нигериин, Польш[...] Советскэ Союзай, Вели[...] британиин, США-гай [...] Заирай түлөөлэгшэд сове[...] бүридэлдэороно.

«ЮРЭНХЫ ДЭЛГҮҮРТ[...] ХАБААТАЙ ОРОНУУД[...] МИНИСТРНҮҮДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

ЛЮКСЕМБУРГ. (ТАСС[...] «Юрэнхы дэлгүүртэ» ха[...] тай оронуудай, тэр[...] орохые хүсэһэн гурбан [...] рэнэй (Англиин, Ирланд[...] Даниин) финансын минис[...] нүүдэй хоёр удэрэй [...] лөөн эндэ боложо дүүр[...] Мүнгэнэй үнын уналгые[...] заарлан зайсуулха тодор[...] хэмжээнүүдые тэдэнэр [...] раалха байна.

Табигдаһан асуудал[...] дые шиидхэлгээр минис[...] нүүд зарим тэды ам[...] туйлаа гэжэ Франциин [...] номикын ба финансын [...] нистр В. Жискар Д'Эс[...] зүблөөнэй һүүлээр мэд[...] бэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Социалис мүрысөөнэй алхамууд»—подборко. ТАСС-ай һүүлэй мэдээсэлнүүд. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Автомадууд механизмуудые хүдэлгэнэ—«В. Николаевай корреспонденци. Түрэл орон доторнай. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһанда: Хэблэлэй шэнжэлэл. АПН-материал. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Үрма зоригтойгоор...» — Ц. Балбаровай корреспонденци. Нютаг нютагай һонин. Спорт.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА «ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

16.05 — һүүлэй һонин. 16.10—үнгэтэ телевидени. Үхибүүдтэ зорюулагдаһан «Хүхюун карандаш ба тэдэнэй ханинар» гэһэн дамжуулга. 16.30 — Жуковскын хотын барилгашадай клубай «Россия» ансамблиин концерт. 16.55 — футболоор СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. ЦСКА —«Динамо» (М). 2-дохи тайм. 17.40—үнгэтэ телевидени «Вера, Надежда, Любовь» — телевизионно уран һайханай фильм (3-дахи сери). 19.00—«Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30—РСФСР-эй Гүрэнэй Академическэ ород арадай М. Пятницкиин нэрэмжэтэ хоорой концерт (2-дохи отделени).

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

20.20—СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. «Ши орон соогуураа ябанаш». 20.40—киноочерк. «Москва таниие амаршална». 20.50—«Үдэшын Улаан-Үдэ — телевизионно газетэ. 21.30—концерт.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

22.30—«Искусствын мастернууд». СССР-эй арадай артист М. М. Яншин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА «ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

20.30—«Совет ороной киноискусство». «Отец солдата»—уран һайханай фильм.

Редакторай орлогшо М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: ред[...]ра — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — [...] зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной [...]ни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, [...]ганды и агитации — 56-23, промышленности и стро[...]ства — 61-35, советского строительства и быта — [...] культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — [...] информации — 34-05, общественная приёмная — [...] машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

 ● Типография управления по делам издательства, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-02478. Заказ № 13[...]